Nr 368.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag angående nya inkomstberäkningar för 1921 års tilläggsstat och 1922 års riksstat m. m.; given Stockholms slott den 6 juni 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 juni 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow anförde efter gemensam beredning med cheferna för socialdepartementet, kommunikationsdepartementet och handelsdepartementet härefter följande:

Under senare år har Kungl. Maj:t med hänsyn till de förändringar, som under den pågående riksdagen vidtagits i de vid riksdagens början framlagda statförslagen, ansett sig böra framemot tiden för riksdagens avslutande avlåta fullständigt nya eller i varje fall kompletterande inkomstberäkningar. Jämväl i år hava de starkt rörliga ekonomiska förhållandena och särskilt den ökade allmänna depressionen i väsentlig grad rubbat de förutsättningar, som legat till grund för den för

riksdagen framlagda finansplanen, varjämte under riksdagens lopp betydande ändringar vidtagits i de uppgjorda budgetförslagen beträffande såväl inkomst- som utgiftsidan.

I anledning härav torde även i år böra för riksdagen framläggas i erforderliga delar reviderade inkomstberäkningar. Visserligen har budgetbehandlingen i riksdagen ännu ej framskridit så långt, att full klarhet rörande budgetens utgiftsida vunnits. Då emellertid beslut numera föreligga på de flesta punkter, och då det torde vara av vikt för riksdagen att ju förr dess hellre erhålla tillfyllestgörande överblick över budgetställningen, synes det mig vara att förorda, att de förnyade kalkylerna utan vidare tidsutdräkt läggas på riksdagens bord. Med hänsyn till de betydande förändringar i förhållande till de tidigare statförslagen, som jag nödgas ifrågasätta, synes det mig lämpligt, att framställningen erhåller formen av nytt fullständigt inkomstberäkningsförslag. Jag utgår dock ifrån att särskild motivering för de olika posterna i förslaget icke är erforderlig i andra fall, än då jag anser mig böra frångå de förut framlagda förslagen.

Vad den efterföljande behandlingen av ämnet beträffar kommer jag att i stort sett använda den disposition, som av min företrädare i statsrådsämbetet tillämpades, då han i det statsrådsprotokoll, som åtföljde årets statsverksproposition, utvecklade grunderna för finansplanen. Jag kommer sålunda att först lämna en översikt över de förändringar, som inträtt med avseende å statförslagens utgiftsida i vad densamma avser sådana utgifter, som äro ämnade att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, och övergår därefter till statförslagens inkomstsida med bortseende från inkomster av lånemedel, därvid jag till en början ämnar redogöra för kassafondens och rusdrycksmedelsfondens ställning, samt upptager slutligen lånebudgeten till skärskådande i ett sammanhang. I allmänhet kommer jag härvid att röra mig med avrundade miljontal kronor.

Statförslagens utgiftsida.

Vidkommande först utgiftsidan möter genast den redan antydda svårigheten, att åtskilliga härpå inverkande frågor alltjämt äro beroende på riksdagens prövning. Slutlig uppgift angående utgifterna kan givetvis ej lämnas, förrän riksdagen fattat beslut rörande samtliga av Kungl. Maj:t eller av enskilda motionärer till riksdagen hänskjutna anslagsfrågor. Jag har med hänsyn härtill fått åtnöja mig med att låta upprätta sammanställningar av beräkneliga utgiftsposter å 1921 års tilläggsstat och 1922 års riksstat, vilka sammanställningar avse ställningen den 3 juni 1921. Beträffande vid nämnda tidpunkt ännu ej avgjorda ärenden av beskaffenhet att beröra staternas utgiftsidor, äro sammanställningarna

gjorda under den förutsättning, att av vederbörande utskott framställda förslag eller, om sådant förslag ej avlåtits, de av Kungl. Maj:t framlagda anslagsäskandena vinna riksdagens bifall, medan däremot hänsyn icke tagits till av enskilda motionärer framförda, ännu ej i utskott slutbehandlade anslagskrav.

Berörda sammanställningar, till vilka jag tillåter mig hänvisa, torde såsom bilagor få fogas till detta protokoll (Bil. 1 och 2).

Vad nu närmast angår sådana utgifter, som äro ämnade att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, äro — på sätt de gjorda sammanställningarna utvisa — högst betydande förskjutningar att anteckna i förhållande till det utgångsläge, som betecknas av årets statsverksproposition och proposition angående tilläggsstat. Dessa förskjutningar hänföra sig i första rummet till de förändringar, som föreslagits beträffande dyrtidstilläggen. Sålunda hava — främst på grund av den lägre indexställning, som ansetts kunna tillämpas, men även med hänsyn till den av Kungl. Maj:t föreslagna jämkningen i grunderna för dyrtidstilläggens utgående — de anslag å årets tilläggsstat till dyrtidstillägg, vilka icke skola finansieras av särskilda inkomsttitlar till motsvarande belopp som respektive anslag och alltså med avseende å budgetbelastningen äro utan betydelse, kunnat reduceras från de i tilläggsstatförslaget förutsatta 212.9 miljoner med 29.9 miljoner till 183 miljoner, medan den i statsverkspropositionen föreslagna avsättningen å 1922 års riksstat av 175 miljoner kunnat nedbringas med 35 miljoner till 140 miljoner.

Å årets tilläggsstat hava därutöver genom inhiberande av vissa av Kungl. Maj:t tidigare bebådade anslagsäskanden och genom av riksdagen vidtagna nedsättningar i olika anslagsbelopp åtskilliga utgiftsminskningar åstadkommits. Å andra sidan hava vissa betydande utgiftsposter tillkommit. Bland dessa senare märkas i första rummet *dels* det belopp om tillhopa 26.5 miljoner, som enligt propositionerna nr 150 och nr 362 av Kungl. Maj:t, utöver i proposition nr 2 beräknade 8 miljoner, äskats för bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, varigenom sammanlagda anslagsbeloppet för ifrågavarande ändamål skulle uppgå till 34.5 miljoner, därav 11 miljoner hittills av riksdagen beviljats, *dels ock* de 10 miljoner, som enligt proposition nr 358 begärts till beredande av ersättning åt statens järnvägar för genom taxenedsättning förorsakad inkomstminskning. Sammanläggas, å ena sidan, samtliga utgiftsminskningar å tilläggsstaten — däri inbegripet reduktionerna å anslagen till dyrtidstillägg, men bortsett från det belopp å 22.6 miljoner, som enligt Kungl: Maj:ts i proposition nr 2 gjorda, numera av riksdagen avslagna framställning skulle av kassafondens medel anvisas till förstärkning av

telegrafverkets rörelsekapital — och, å den andra, alla utgiftsökningar å samma stat, så befinnes det, att summan av minskningarna med 3.2 miljoner överstiger summan av ökningarna.

Jämväl å 1922 års riksstat hava — utöver reduktionen i avsättningen till dyrtidstillägg — på grund av inhiberade propositioner och riksdagens beslut betydande utgiftsminskningar uppkommit. Sistnämnda utgiftsminskningar överstiga med 42.8 miljoner de utgiftsstegringar, som inträtt. Med inräknande av reduktionen i berörda avsättning blir den totala utgiftssänkningen å 1922 års riksstat ej mindre än 77.8 miljoner.

Statförslagens inkomstsida.

Innan jag härefter inlåter mig på frågan om budgetförslagens inkomstsida, skall jag tillåta mig att meddela vissa reviderade siffror med hänsyn till de båda statsverkets fonder, nämligen kassafonden och rusdrycksmedelsfonden, som för budgetbehandlingen äro av särskilt intresse.

Kassafonden.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning, som numera föreligger, skulle kassafondens behållning vid 1920 års utgång — efter avdrag av ett för finansierandet av 1920 års tilläggsstat av fonden i anspråk taget belopp å 115.7 miljoner — utgöra 489.9 miljoner.

För att möjliggöra ett bedömande av frågan, i vilken utsträckning det kan vara tillrådligt att för budgetändamål anlita medel ur kassafonden är det emellertid nödvändigt att vidtaga vissa justeringar av sistnämnda siffra. Med avseende å denna fråga tillåter jag mig att hänvisa till en inom finansdepartementet upprättad promemoria, vilken såsom bilaga torde få fogas till detta protokoll (Bil. 3). För egen del åtnöjer jag mig med att under åberopande av sagda promemoria konstatera, att å ena sidan till kassafondens behållning, sådan densamma återfinnes i budgetredovisningen, bör läggas ett totalbelopp av 85.3 miljoner och å andra sidan därifrån böra dragas *dels* ett par smärre belopp om tillhopa 4 miljoner *dels ock* tvänne större belopp det ena å 22.6 miljoner, motsvarande telegrafverkets till statsverket icke inleverade överskott för åren 1917 och 1918, och det andra å 42.2 miljoner, vadan kassafondens behållning vid 1920 års utgång bör uppskattas till 506.4 miljoner. Härav är emellertid av 1920 års riksdag för riksstaten för år 1921 redan taget i anspråk ett belopp av 103.9 miljoner. Efter frändragande av detta belopp skulle alltså återstå odisponerade vid 1920 års slut 402.5 miljoner. Till jämförelse må påpekas, att vid framläggandet av statsverkspropositionen dåvarande departementschefen beräknade den odisponerade behållningen i kassafonden vid utgången av år 1920 till 422.5 miljoner. I denna behållning ingick emellertid telegrafverkets

nyssberörda, icke inlevererade överskott för åren 1917 och 1918 med ett belopp av 22.6 miljoner. Då Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 2 om beviljande av enahanda belopp ur kassafonden till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital icke vunnit riksdagens bifall, har det ansetts budgettekniskt riktigast att ej inräkna beloppet i kassafondens behållning. Enär frågan om anvisande av ett motsvarande anslag förfallit, innebär vad sålunda förekommit givetvis ingen ändring i sak beträffande kassafondens ställning.

Emellertid beräknades i årets finansplan, att av kassafondens medel skulle tagas i anspråk *dels* för finansierande av 1921 års tilläggsstat — förutom nyss omförmälda 22.6 miljoner till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital — 61.1 miljoner, *dels ock* för realiserande av 1922 års riksstat 60.3 miljoner, varjämte 150 miljoner ansetts böra reserveras för budgetårets blivande omläggning.

Om sist angivna tre belopp å tillhopa 271.4 miljoner frånbragas förberörda tillgång vid 1920 års slut, 402.5 miljoner, återstå såsom vid 1921 års slut disponibla tillgångar i kassafonden 131.1 miljoner, därvid dock hänsyn icke tagits till utfallet av samma års statsreglering. Motsvarande belopp beräknades i det statsverkspropositionen åtföljande statsrådsprotokollet till 128.5 miljoner.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att Kungl. Maj:ts i proposition nr 201 framställda förslag angående budgetårets omläggning blivit av statsutskottet avstyrkt. Jag har emellertid i mina kalkyler fortfarande förutsatt, att medel för ifrågavarande ändamål reserveras av kassafondens tillgångar och har därvid bibehållit beloppet 150 miljoner. Emellertid vill jag ej underlåta påpeka, att, enär det på grund av konjunkturförhållandena torde bliva nödvändigt att under de närmaste åren i större utsträckning än tidigare beräknats bygga finansieringen av statsutgifterna på andra inkomster än inkomst- och förmögenhetsskatten, kraven på kassafonden för budgetårets omläggning i motsvarande mån minskas. När jag icke förty alltjämt räknat med 150 miljoner för sagda ändamål, torde sålunda häri ligga en viss säkerhetsmarginal, vilket givetvis innebär en styrka ur budgetsynpunkt.

En tillgång i kassafonden vid 1921 års utgång av det av mig förutsatta beloppet å omkring 130 miljoner synes mig å ena sidan vara fullt tillräcklig för att fonden skall kunna fylla sin uppgift att tjäna såsom kassaförlag för statsverket, men å andra sidan torde det knappast vara tillrådligt att för budgetens finansiering i någon avsevärdare mån ytterligare anlita kassafondens hjälp, i all synnerhet som, såvitt nu kan bedömas, det torde vara ovisst, om 1921 års statsreglering kommer att lämna något nämnvärt överskott.

Rusdrycks-medelsfonden.

Enligt uppgift från statskontoret utgjorde rusdrycksmedelsfondens behållning vid 1920 års utgång 47.4 miljoner. Härifrån böra emellertid vid en uppskattning av fondens nu disponibla tillgångar dragas 30 miljoner, motsvarande det belopp, som den genom 1920 års riksdags beslut inrättade bostadslånefonden äger att för åren 1920 och 1921 såsom lån disponera ur fonden. Om till återstoden, 17.4 miljoner, läggas dels det belopp, som enligt senast verkställda beräkningar torde komma att för år 1921 tillföras fonden från riksstatsinkomsttitlarna brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt samt i förhöjd tull å arrak m. fl. importerade spritvaror eller 42.1 miljoner, dels ock de fonden för år 1921 tillkommande räntemedel, i nämnda års riksstat beräknade till 0.4 miljoner, skulle fondens behållning vid 1921 års slut utgöra 59.9 miljoner.

För år 1922 torde enligt senaste beräkningar kunna förväntas ett tillskott till rusdrycksmedelsfonden från titlarna brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt samt av förhöjd tull å arrak m. m. av 34.7 miljoner. Läggas härtill för år 1922 upplöpande räntemedel, i årets statsverksproposition uppskattade till 0.4 miljoner, skulle fondens behållning vid utgången av år 1922 komma att uppgå till 95 miljoner.

Emellertid är att märka, att i årets finansplan avsågs, att vissa belopp av rusdrycksmedelsfondens tillgångar skulle för olika ändamål disponeras. Sålunda förutsattes, att av fondens medel skulle anvisas

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:

till bekämpande av arbetslösheten	kronor	3,000,000		
» alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård	»	200,000		
» särskilda åtgärder för lindrande av nöd	»	5,000,000		
» nya paviljonger för oroliga sjuka vid Säters och Västerviks hospital	»	1,490,850	kronor	9,690,850

under utgifter för kapitalökning:

till återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens tilläggsstater anvisade anslag	»	30,000,000
Summa	kronor	39,690,850

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:

till bekämpande av arbetslösheten	kronor	1,000,000		
» alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård	»	350,000		
» särskilda åtgärder för lindrande av nöd	»	2,000,000		
» nytt hospital vid Hälsingborg	»	4,000,000	kronor	7,350,000

under åttonde huvudtiteln:

till inköp av egendomen och uppfostringsanstalten Hall	kronor	1,000,000
Summa	kronor	8,350,000.

Därjämte ifrågasattes, att under form av lån skulle äskas att utgå av rusdrycksmedelsfondens medel under tionde huvudtiteln *å 1921 års tilläggsstat* ett belopp av högst 10 miljoner för beredande av likvid för varor, avsedda att levereras till vissa nödlidande länder, samt *å 1922 års riksstat* under femte huvudtiteln ett till siffran ej angivet belopp till förmån för bostadslånefonden.

Påpekas må emellertid, *dels* att det belopp av 10 miljoner, som tänktes anvisat till beredande av likvid för vissa exportvaror, enligt riksdagens sedermera fattade beslut skall täckas av tillfälliga lånemedel, vadan rusdrycksmedelsfonden icke kommer att för nämnda syfte tagas i anspråk, *dels* att framställningen om anslag till alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård ej vunnit riksdagens bifall, *dels* att, på sätt framgår av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 207 till riksdagen, proposition angående inköp av egendomen och uppfostringsanstalten Hall ej kommer att avlåtas, *dels* att enligt proposition nr 357 medel till bostadslånefondens förstärkande icke komma att av 1921 års riksdag äskas, *dels ock* att statsutskottet hemställt om en nedsättning av det till nya paviljonger för oroliga sjuka vid Säters och Västerviks hospital äskade anslagsbelopp till 1 miljon, varigenom, därest denna hemställan vinner riksdagens bifall, för rusdrycksmedelsfonden skulle komma att lösgöras ytterligare omkring 0.5 miljoner.

Gemensamt för båda statförslagen.

Den redogörelse, som jag förut lämnat rörande de förändringar, vilka statförslagens utgiftsidor undergått, har visat, att tilläggsstaten för närvarande företer en utgiftsminskning med inalles 3.2 miljoner och

riksstaten en nedsättning i utgifterna med 77.8 miljoner, vadan utgiftsreduceringen å båda staterna tillhopa uppgår till 81 miljoner.

Samtidigt som jag anmärker detta förhållande, nödgas jag emellertid, såsom jag redan antytt, konstatera, att också högst väsentliga reduktioner måste vidtagas med avseende å de inkomster, med vilka man i årets finansplan räknat.

Sålunda tillåter jag mig till en början erinra, att den av dåvarande chefen för finansdepartementet förutsatta höjningen av kaffetullen — vilken höjning i förening med en ifrågasatt skatt å inneliggande kaffelager beräknades skola inbringa en merinkomst av över 15 miljoner under år 1921 och bortåt 22 miljoner under år 1922 — blivit av riksdagen avslagen.

Härtill kommer, att det med hänsyn till den allmänna utvecklingen på det ekonomiska området under tiden efter statsverkspropositionens utarbetande och framläggande samt på grund av den alltmer tydligt markerade depressionen måste anses ställt utom tvivel, att åtskilliga inkomsttitlar komma att lämna en väsentligt lägre avkastning, än man tidigare trott sig kunna utgå ifrån. Jag har fördenskull ansett det nödigt att på åtskilliga punkter låta föranstalta om en omräkning av budgetförslagens inkomstposter.

För att erhålla material till denna omräkning har jag infordrat nya beräkningar från generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen rörande respektive verks påräkneliga driftöverskott under såväl år 1921 som år 1922, vidare från generalpoststyrelsen beträffande stämpelmedlen, från aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet rörande tobaksskatt och utdelningen från nämnda bolag samt från kontrollstyrelsen angående sockerskatt, brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt ävensom omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker. Dessutom har jag från ekonomiska rådet begärt ett uttalande rörande inkomst- och förmögenhetsskattens sannolika avkastning under år 1922. Vad statens järnvägar angår, har jag ej ansett erforderligt att införskaffa nya uppgifter, då tillräckligt material för bedömande av järnvägsrörelsens ekonomiska resultat under innevarande och nästkommande år synes mig föreligga i det statsrådsprotokoll, som åtföljde propositionen nr 358 angående ersättning åt statens järnvägar för genom taxenedsättning förorsakad inkomstminskning. De yttranden, som i anledning av mina nyssnämnda åtgärder inkommit, och till vilka jag strax återkommer, torde såsom bilagor få fogas till detta protokoll (Bil. 4—12).

Innan jag närmare ingår på beräkningen av de skilda inkomst-

titlarna, vill jag icke underlåta att understryka, att — även om det nuvarande läget bör föranleda till stor försiktighet vid kalkylernas utförande — man å andra sidan ej bör av den rådande depressionen låta förleda sig till att bedöma utsikterna rörande statsverkets blivande inkomster mörkare, än som är av omständigheterna påkallat. I detta sammanhang vill jag ock påpeka, att det skäl, som tidigare ansetts föreligga att vid inkomstberäkningarna räkna med en viss säkerhetsmarginal, nämligen att nästföljande års tilläggsstat lämpligen bör finansieras av överskottet från föregående års statsreglering, från och med 1922 års statsreglering, varom nu är fråga, förlorar det mesta av sin betydelse, därest, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, budgetåret omlägges räknat från den 1 juli 1923. Av nu angivna orsaker har jag trott det vara riktigt, att man i de inkomstberäkningar, som uppgöras, söker komma så nära verkligheten, som i betraktande av de många ovissa faktorer, vilka spela in, över huvud är möjligt.

Särskilt rörande 1921 års tilläggsstat.

Bland särskilda inkomster å 1921 års tilläggsstat finnes, bland annat, upptaget ett belopp av 20 miljoner i *tullmedel,* som enligt dåvarande chefens för finansdepartement yttrande till statsrådsprotokollet beräknades komma att under året inflyta till följd av den ifrågasatta höjningen av vissa finanstullar. På grund av riksdagens avslag å propositionerna om ökning av kaffetullen samt om skatt å inneliggande kaffelager har större delen av denna påräknade merintäkt bortfallit. Däremot kan det förefalla, att man alltjämt borde kunna å tilläggsstaten räkna med den avkastning å 6.5 miljoner, som den numera av riksdagen på grundval av proposition nr 366 beslutade förhöjningen av vissa andra finanstullar förutsättes under innevarande år inbringa till statskassan. Härvid är emellertid att märka, att, såsom jag får tillfälle att senare närmare utveckla, avkastningen under innevarande år av hittills gällande tullar näppeligen kan beräknas högre än till cirka 97 miljoner, medan tullmedlen i årets riksstat upptagits med 110 miljoner. Vid nu angivna förhållande och då alltså ifrågavarande inkomsttitel — bortsett från resultatet av de vidtagna tullförhöjningarna — torde komma att visa ett betydande underskott, har jag ansett försiktigheten bjuda att icke å tilläggsstaten uppföra någon intäkt av tullmedel.

Däremot torde å tilläggsstaten böra upptagas en inkomsttitel, som ej finnes beräknad i proposition nr 2, nämligen *andel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst för år 1920.* Jag tillåter mig härutinnan hänvisa till den skrivelse jämte bilaga, som jag mottagit från styrelsen för nämnda bolag, och som torde få biläggas detta protokoll (Bil. 13).

På sätt av denna skrivelse framgår, ställer aktiebolaget Vin- och spritcentralen i utsikt att av sin vinst för år 1920 under innevarande år till statsverket inleverera 5 miljoner. Jag har med hänsyn härtill ansett mig böra räkna med sagda belopp å tilläggsstaten samt föreslår detsamma till upptagande under en särskild inkomsttitel »Andel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst för år 1920».

Såsom jag senare får tillfälle närmare utveckla, ämnar jag att för erhållande av täckning av 1922 års riksstat förorda en höjning av *omsättningsskatten och utskänkningsskatten å spritdrycker,* vilken förhöjning beräknas för helt år komma att inbringa 30 miljoner. Då jag tänkt mig, att höjningen skulle träda i kraft redan den 1 juli 1921, bör hälften av nämnda belopp å 30 miljoner eller sålunda 15 miljoner, kunna påräknas såsom merintäkt under innevarande år. Emellertid har jag ej ansett mig kunna föreslå, att hela detta belopp uppföres å tilläggsstatens inkomstsida. Omsättningsskatten och utskänkningsskatten å spritdrycker har nämligen i årets riksstat upptagits med 41 miljoner, men enligt de reviderade beräkningar, som utförts inom kontrollstyrelsen (Bil. 11), kan numera med tillämpning av gällande skattesatser den ifrågavarande skattekällans avkastning för innevarande år ej skattas högre än till 32 miljoner. Sammanläggas med dessa 32 miljoner nyssberörda 15 miljoner, som en förhöjning skulle inbringa i meravkastning under senare halvåret, skulle följaktligen — under nyssnämnda förutsättning att förhöjningen träder i kraft från och med den 1 juli 1921 — totalavkastningen av omsättningsskatten och utskänkningsskatten under år 1921 böra beräknas till 47 miljoner, vilket belopp med 6 miljoner överstiger det i riksstaten uppförda beloppet. Med hänsyn härtill får jag tillstyrka, att i tilläggsstatförslaget såsom en särskild inkomsttitel upptages omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker med 6 miljoner.

Även om hänsyn tages till dessa nya inkomstkällor på tillhopa 11 miljoner, föreligger dock på grund av bortfallandet av nyssberörda tullmedelspost på 20 miljoner en inkomstminskning å tilläggsstaten med 9 miljoner.

I detta sammanhang ber jag att få fästa uppmärksamheten vid att flertalet av de under »A. Egentliga statsinkomster. II. Uppbörd i statens verksamhet» i tilläggsstatförslaget upptagna inkomsttitlar ävensom inkomsterna av postsparbanksrörelsen bör bestämmas med hänsyn tagen till de belopp, som erfordras för motsvarande dyrtidstilläggsanslags finansiering. Vid bifall till propositionen nr 363 torde sålunda nu ifrågavarande delar av inkomstsidan å tilläggsstaten böra erhålla följande utseende:

Inkomst av myntning och justering	kronor	120,000
Bidrag till bankinspektionen	»	45,000
Bidrag till fondinspektionen	»	35,000
Denatureringsavgifter	»	50,000
Avgifter för granskning av biografbilder	»	27,000
Inkomster av statens reproduktionsanstalt	»	18,000
Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	»	600,000
Bidrag till försäkringsinspektionen	»	60,000
Inkomster av postsparbanksrörelsen	»	450,000.

Härigenom åstadkommes en nedsättning å det för berörda inkomsttitlar i proposition nr 2 beräknade inkomstbeloppet med 0.2 miljoner, vadan den totala inkomstminskningen å tilläggsstatförslaget uppgår till 9.2 miljoner.

Tidigare har jag påpekat, att utgiftsidan i tilläggsstatförslaget företer en total utgiftsminskning å 3.2 miljoner. Bland de belopp, vilkas bortfallande åstadkommit utgiftsminskningarna, ingå emellertid 0.7 miljoner, som varit avsedda att finansieras av medel från rusdrycksmedelsfonden, nämligen *dels* 0.2 miljoner till alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård, *dels* 0.5 miljoner av det anslag, som av Kungl. Maj:t begärts till nya paviljonger för oroliga sjuka vid Säters och Västerviks hospital. Därest dessa båda belopp, vilkas bortfallande föranleder en motsvarande reduktion å inkomstsidan av i anspråk tagen kapitaltillgång, frånräknas, blir den totala utgiftsminskningen 2.5 miljoner. Om sistnämnda belopp drages från nyssberörda inkomstminskning å 9.2 miljoner, föreligger alltså ett ytterligare inkomstbehov av 6.7 miljoner. Härvid har då icke hänsyn tagits till ett obetydligt belopp å 9,000 kronor till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, som av statsutskottet förordats att utgå av rusdrycksmedelsfonden.

Jag har förut framhållit, att bland de utgifter på tilläggsstaten, som särskilt bidragit till dess ökade belastning, är att märka de 26.5 miljoner, som — utöver vad i proposition nr 2 beräknats — begärts för bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd. I det yttrande till statsrådsprotokollet, som finnes bifogat proposition nr 362 i ämnet, anför chefen för socialdepartementet, att det synes honom vara att förorda, att nämnda 26.5 miljoner tillika med de i proposition nr 2 beräknade 8 miljoner eller inalles 34.5 miljoner bestridas av medel, hämtade från statsverkets fond av rusdrycksmedel. Då en dylik anordning synes också mig lämplig, får jag tillstyrka, att sagda 34.5 miljoner för detta ändamål tagas i anspråk ur berörda fond.

Enär emellertid, såsom jag förut påvisat, fondens disponibla be-

hållning vid 1921 års slut ej kan skattas högre än till 59.9 miljoner, och då redan i proposition nr 2 förutsatts, att, bland annat, 30 miljoner av fondens medel skola användas till täckande av viss del av den till statens kristidskommissioners verksamhet beviljade kredit, kan nyssberörda belopp till arbetslöshetens bekämpande och lindrande av nöd ej anvisas av fondens medel, om jämväl hela sistnämnda belopp å 30 miljoner skall därifrån tagas i anspråk. På grund härav får jag förorda, att det belopp, som skulle utgå såsom bidrag till täckande av krediten för kommissionsverksamheten, nedsättes med 8 miljoner till 22 miljoner.

Enligt den i proposition nr 2 framlagda planen skulle till kommissionskreditens täckande anlitas — förutom de 30 miljonerna ur rusdrycksmedelsfonden — 20 miljoner ur kassafonden samt 20 miljoner av krigsförsäkringskommissionens överskottsmedel. Inalles skulle således å sagda kredit 70 miljoner avskrivas. Då jag finner önskvärt, att denna plan fullföljes, får jag till täckning av den brist å 8 miljoner, som skulle bliva följden av nedsättningen i bidraget från rusdrycksmedelsfonden för nu berörda ändamål, föreslå, att det ifrågasatta bidraget av krigsförsäkringskommissionens överskottsmedel i motsvarande mån ökas. Enär emellertid, enligt vad jag förvissat mig om, av sagda kommissions överskottsmedel minst 30 miljoner under innevarande år kunna inlevereras till statsverket, synas mig utöver nyssberörda 20 miljoner ytterligare 10 miljoner av samma överskottsmedel böra tagas i anspråk, vadan det belopp, som till kommissionskreditens täckande skulle behöva anvisas av kassafondsmedel, nedbringas till 18 miljoner.

I likhet med det tidigare beräknade bidraget av 20 miljoner från omförmälda överskottsmedel torde det nu ifrågasatta ytterligare bidraget å 10 miljoner böra upptagas under titeln »Diverse inkomster», vilken titel sålunda kommer att i tilläggsstatförslaget uppföras med ett belopp av 30.1 miljoner.

Därest, på sätt jag nu föreslagit, ytterligare 26.5 miljoner anvisas ur rusdrycksmedelsfonden för bestridande av anslagsbehovet för arbetslöshetens bekämpande och lindrande av nöd, skulle det av mig påvisade underskottet å tilläggsstaten å 6.7 miljoner icke blott försvinna, utan tvärtom förbytas i ett överskott å 19.8 miljoner. Detta innebär med andra ord, att det belopp, som vid tilläggsstatförslagets uppgörande avsågs att för vinnande av den slutliga budgettäckningen tagas i anspråk av kassafonden, kan i motsvarande mån minskas. Enligt vad jag förut erinrat, beräknades detta belopp — om man bortser från det för förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital avsedda beloppet — till 61.1 miljoner. Om nu härifrån dragas dels förutberörda 19.8 miljoner

dels därutöver de 2 miljoner, med vilka det belopp, som av kassafondens medel skulle åtgå till kommissionskreditens täckande, enligt vad jag nyss anfört kan minskas, återstår ett skillnadsbelopp av 39.3 miljoner, som alltså utvisar summan av de medel, med vilka enligt mitt förslag kassafonden skulle bidraga för den slutliga täckningen av tilläggsstaten.

Innan jag lämnar frågan om tilläggsstaten, ber jag att sammanfattningsvis få meddela en uppställning över de belopp, som med iakttagande av vad av mig nu föreslagits och omnämnts skulle för tilläggsstatens finansiering tagas i anspråk ur rusdrycksmedelsfonden och kassafonden:

Ur rusdrycksmedelsfonden:

under femte huvudtiteln:		
till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd	kronor 34,500,000	
» nya paviljonger för oroliga sjuka vid Säters och Västerviks hospital	» 1,000,000	kronor 35,500,000
under åttonde huvudtiteln:		
till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande		kronor 9,000
under utgifter för kapitalökning:		
» återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens tilläggsstater anvisade anslag		» 22,000,000
	Summa	kronor 57,509,000

Ur kassafonden:

till tillfällig förstärkning av reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet	kronor 900,000
» täckande av kommissionskrediter	» 18,000,000
» utgiftstäckning i allmänhet	» 20,426,308
Summa	kronor 39,326,308.

Med avseende å kassafonden vill jag ej underlåta att fästa uppmärksamheten vid att genom de av mig i det föregående berörda, av riksdagen beslutade förhöjningarna av vissa finanstullar ett merinkomstbelopp kan beräknas under innevarande år bliva tillfört statskassan av inalles 6.5 miljoner. Av förut angivna skäl har jag ansett mig ej böra räkna härmed i och för tilläggsstatens finansiering. Ej heller har jag i statförslaget upptagit den uppskattade meravkastningen av omsättningsskatten och ut-

skänkningsskatten å spritdrycker, i den mån — nämligen intill 9 miljoner — som denna meravkastning beräknas bliva erforderlig för täckande av motsvarande underskott å ifrågavarande inkomsttitel i 1921 års riksstat. Klart är emellertid, att — ehuru nu nämnda belopp om tillhopa 15.5 miljoner av budgettekniska skäl ansetts ej böra medräknas å tilläggsstatens inkomstsida — de dock i mån som de inflyta i stället förbättra resultatet av årets statsreglering, i det att desamma med hela sitt belopp stärka kassafondens ställning.

Särskilt rörande 1922 års riksstat.

Vad därefter angår 1922 års riksstat torde jag till en början få angiva de modifikationer i de olika inkomsttitlarnas under nämnda år påräkneliga avkastning, vilka synas mig påkallade, och torde jag därvid först få behandla de titlar, vilka enligt de förnyade uppskattningar, som verkställts, beräknas komma att förete ett sämre resultat, än man vid statsverkspropositionens framläggande trodde sig hava anledning att förutsätta.

Sänkningar av vissa inkomstberäkningar.

I statsverkspropositionen beräknades *inkomst- och förmögenhetsskatten* under år 1922 komma att utgå enligt procenttalet 175, d. v. s. samma procenttal, som fastställts för år 1921, och uppskattades den ifrågavarande skattens avkastning till 244 miljoner, därav 237 miljoner i skatt å inkomst och förmögenhet samt 7 miljoner i B-skatt å aktiebolag m. fl.

Vad först angår frågan om skatteprocenten anser jag i likhet med min företrädare i ämbetet, att en höjning av densamma måste betraktas såsom utesluten. Även jag har sålunda räknat med procenttalet 175.

Vidkommande därefter skattens sannolika avkastning under år 1922 synes mig numera tvekan ej kunna råda därom, att, för att icke verkligheten skall komma att gäcka de utförda uppskattningarna, det i statsverkspropositionen upptagna beloppet av 244 miljoner måste avsevärt reduceras. I den av mig omnämnda utredning, som ekonomiska rådet verkställt (Bil. 12), anföres, att rådet, i likhet med vad dåvarande chefen för finansdepartementet anfört till statsrådsprotokollet den 7 januari 1921 vid behandling av frågan om finansplanen, ansett riktigast att till grund för ifrågavarande beräkningar lägga senast tillgängliga skattetaxering, nämligen taxeringen för år 1920, vilken baserar sig på inkomst- och förmögenhetsläget under år 1919, samt att därefter vidtaga den reduktion, som den ekonomiska depressionen och andra förhållanden kunna anses påkalla. Rådet erinrar vidare, att den jämförelse mellan 1921 års och 1919 års inkomst- och förmögenhetsförhållanden, som måst an-

ställas för en uppskattning enligt denna metod av 1922 års inkomst- och förmögenhetsskatt, givetvis innehåller osäkerhetsmoment, som göra varje siffermässig precisering vansklig, särskilt då man för denna jämförelse har vägledning av endast några månaders erfarenhet av konjunkturutvecklingen under år 1921. Under framhållande härav och i anslutning till den bifogade promemoria, vari utredningen återfinnes, förklarar rådet, som i sina beräkningar också utgått från procenttalet 175, sig anse, att den sannolika intäkten av 1922 års inkomst- och förmögenhetsskatt bör kunna uppskattas till i runt tal 185 miljoner.

Då ekonomiska rådets beräkningar synas mig vara utförda med all tillbörlig försiktighet, och då i varje fall anledning ej torde föreligga att sänka det belopp, i vilket de gjorda uppskattningarna resulterat, får jag föreslå, att inkomst- och förmögenhetsskatten i riksstatförslaget upptages till 185 miljoner, därav 178 miljoner i skatt å inkomst och förmögenhet och 7 miljoner i B-skatt å aktiebolag m. fl. I förhållande till årets statsverksproposition betecknar denna beräkning en nedskrivning med ej mindre än 59 miljoner.

Tullmedlen under år 1922 hava i statsverkspropositionen uppskattats till 150 miljoner. Föredragande departementschefen, som i sitt anförande till statsrådsprotokollet förklarade sig dela statskontorets mening, att försiktighet borde iakttagas vid uppskattningen av den avkastning, som kunde förväntas från förevarande skattekälla, räknade med att då gällande tullar skulle lämna 115 miljoner, och att den ifrågasatta höjningen av vissa finanstullar, särskilt av kaffetullen, skulle inbringa återstoden eller 35 miljoner.

Under tiden efter statsverkspropositionens framläggande har på grund av den stagnation, som inträtt på näringslivets olika områden och bland annat även med avseende å importen, nödvändigheten av varsamhet vid tullmedlens beräknande framträtt med ökad styrka. Medan tulluppbörden under år 1920 belöpte sig till omkring 145 miljoner, har samma uppbörd under de fyra första månaderna av innevarande år stannat vid allenast 30.5 miljoner. Under förutsättning att ungefär enahanda belopp komme att inflyta under envar av årets två återstående perioder om fyra månader, skulle årets totala tulluppbörd ej komma att stiga högre än till 91.5 miljoner. Härvid är dock att märka, att under årets fyra första månader de s. k. spannmålstullarna praktiskt taget icke varit i verksamhet och alltså icke heller givit någon avkastning. Under tiden före kriget beräknades dessa tullar inbringa per år omkring 12 miljoner, varav minst två tredjedelar plägade falla å årets åtta sista månader. Då nu spannmålstullarna under senare delen av sistlidne april

månad åter trätt i funktion, och då härtill kommer, att tullarna ifråga, till följd av det nyinförda systemet med glidtullar utan maximibegränsning, åtminstone för närvarande utgå med väsentligt högre belopp än vad fallet var före kriget, torde man hava rätt antaga, att tulluppbörden under återstående delen av innevarande år skall röna en betydande påverkan av sagda tullar. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter skulle man måhända våga räkna med att hittillsvarande tullar under innevarande år komma att inbringa omkring 100 miljoner. Jag har dock icke ansett mig böra förutsätta fullt detta belopp, utan har i mina kalkyler utgått från 97 miljoner.

Vad angår samma tullars avkastning under nästa år har jag, i brist på säkrare hållpunkter, funnit mig böra uppskatta densamma till enahanda belopp som det av mig för år 1921 beräknade, d. v. s. till 97 miljoner. Härtill bör emellertid läggas det belopp å 13 miljoner, som den beslutade förhöjningen av vissa finanstullar beräknas inbringa.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om, att Kungl. Maj:t genom proposition nr 356 på föredragning av chefen för handelsdepartementet föreslagit riksdagen provisorisk förhöjning av tullsatserna för vissa industriprodukter. I de ekonomiska kalkyler, som återfinnas i föredragande departementschefens yttrande, beräknades dessa föreslagna tilläggstullar komma att tillföra statsverket en inkomst, för helt år räknat, av omkring 20 miljoner. Då emellertid tullförhöjningarna icke vunnit riksdagens bifall, har hänsyn till desamma ej kunnat tagas i nu ifrågavarande beräkningar.

Av nu anförda skäl har jag funnit mig böra i riksstatförslaget upptaga tullmedlen med tillhopa 110 miljoner, vilket i förhållande till statsverkspropositionen innebär en minskning på denna inkomsttitel med 40 miljoner.

Sockerskatten har i statsverkspropositionen upptagits till 28.2 miljoner. I enlighet med de från kontrollstyrelsen erhållna reviderade beräkningarna (Bil. 10) får jag föreslå, att nämnda belopp reduceras med 1.2 miljoner, och att skattetiteln alltså uppföres med 27 miljoner.

Omsättningsskatten och utskänkningsskatten å spritdrycker har i statsverkspropositionen beräknats till samma belopp som i årets riksstat eller till 41 miljoner. I den promemoria med reviderade beräkningar, som jag från kontrollstyrelsen mottagit (Bil. 11), lämnas den upplysningen, att förevarande skatt under de tre första månaderna av innevarande år inbetalts med i runt tal 8.9 miljoner, vadan skattetiteln under förutsättning att under de följande kvartalen inbetaltes lika mycket, under året skulle giva en inkomst av 35.6 miljoner. Emellertid torde man, enligt

vad i promemorian göres gällande, för att vara på den säkra sidan få räkna med en något lägre avkastning. Därest icke den nu rådande depressionen skulle komma att mer avsevärt skärpas, borde man kunna räkna med en säker inkomst av 32 miljoner under innevarande år, vilket belopp, under förutsättning att förhållandena icke alltför mycket förändrades, borde kunna påräknas även under år 1922.

Ehuru, om man utgår från omsättningsskattens och utskänkningsskattens avkastning under första kvartalet av innevarande år, de verkställda beräkningarna synas hava uppgjorts med måhända väl långt driven varsamhet, vill jag dock icke frångå desamma, utan anser mig böra räkna med en från 41 miljoner till 32 miljoner minskad avkastning å skatten i fråga. Emellertid anhåller jag att senare få återkomma till denna skattetitel.

Såsom överskott å *statens järnvägars* verksamhet har i statsverkspropositionen beräknats ett belopp av 42 miljoner.

Uti den skrivelse från järnvägsstyrelsen av den 28 april 1921, som finnes bifogad propositionen nr 358 angående ersättning åt statens järnvägar för genom taxenedsättning förorsakad inkomstminskning, anför styrelsen, vad angår 1922 års trafik, att med nuvarande tariffer och under vissa gynnsamma förutsättningar ett överskott av 41.9 miljoner skulle kunna ligga inom möjligheternas område, om bland inkomsterna medräknades viss tvistig fordran för beräknad driftförlust å malmbanorna. Det totala inkomstbeloppet hade därvid uppskattats till 285.5 miljoner samt utgiftssumman till 243.6 miljoner. Enligt styrelsens utredning skulle vid en taxenedsättning med 20 procent, varigenom inkomstbeloppet för helt år beräknades nedgå med 30 miljoner, och under de förut angivna förutsättningarna i övrigt för år 1922 möjligen kunna beräknas uppstå ett driftöverskott av 11.5 miljoner. Styrelsen framhöll emellertid tillika angelägenheten av att, så snart järnvägsekonomiskt sett tidpunkten härför vore inne, taxorna sänktes och därvid under rådande extraordinära förhållanden så avpassades, att blott nätt täckning av de direkta driftkostnaderna vunnes.

I det yttrande till statsrådsprotokollet, varmed chefen för kommunikationsdepartementet beledsagade det i propositionen framlagda förslaget och däri han utgick från att en taxenedsättning av omkring 20 procent skulle från och med den 1 juli 1921 vidtagas, påpekade departementschefen, att av vad järnvägsstyrelsen anfört framginge, att det icke vore möjligt att ens tillnärmelsevis bedöma, huru det ekonomiska resultatet kunde gestalta sig för statens järnvägar under år 1922. Emellertid syntes det departementschefen, att övervägande skäl talade för att tills

vidare utgå från att något överskott ej borde påräknas å statsbanerörelsen för sagda år.

I anslutning till vad chefen för kommunikationsdepartementet sålunda anfört får jag föreslå, att något driftöverskott av statens järnvägars verksamhet under år 1922 icke uppföres i det förslag till riksstat, som nu skall föreläggas riksdagen. Vid sådant förhållande torde statens järnvägars driftkostnader böra upptagas till enahanda belopp som deras inkomster eller förslagsvis till 260 miljoner.

Vad angår *statens domäners* driftöverskott för år 1922, vilket i statsverkspropositionen beräknats till 21.2 miljoner, hänvisar jag till domänstyrelsens skrivelse i ämnet (Bil. 7), varav framgår, att styrelsen numera ej anser sig böra skatta sagda överskott till högre än 9 miljoner. I anslutning till domänstyrelsens förslag får jag föreslå, att ifrågavarande överskott uppföres med sistnämnda belopp, vilket innebär en minskning i förhållande till statsverkspropositionen med 12.2 miljoner.

Sammanläggas de reduktioner, som jag i det föregående ifrågasatt i inkomstberäkningarna med avseende å vissa inkomsttitlar, blir resultatet följande:

inkomst- och förmögenhetsskatten	kronor	59,000,000
tullmedel	»	40,000,000
sockerskatt	»	1,200,000
omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker	»	9,000,000
statens järnvägar	»	42,000,000
statens domäner	»	12,200,000
eller sålunda en totalminskning av	kronor	163,400,000.

Höjningar av vissa inkomstberäkningar m. m.

Jag går härefter att behandla de ökningar i uppskattningarna av vissa inkomsttitlar, som synas mig påkallade, och kommer därvid att jämväl föreslå upptagande av ett par inkomstkällor, som icke beräknats i statsverkspropositionens budgetförslag.

Stämpelmedlen hava i statsverkspropositionen uppförts med 50.3 miljoner. I den promemoria, som jag från generalpoststyrelsen emottagit (Bil. 8), göres på anförda skäl gällande, att avkastningen av stämpelmedlen under år 1922 bör kunna skattas till 54 miljoner. Då denna beräkning synes mig vara verkställd med nödig försiktighet, anser jag betänklighet ej möta att tillstyrka, att stämpelmedlen i förslaget upptagas till 54 miljoner, vilket alltså innebär en ökning i förhållande till statsverkspropositionen med 3.7 miljoner.

I statsverkspropositionen finnas uppförda dels bland »Egentliga statsinkomster» under »Tullar och acciser» 30 miljoner i *tobaksskatt*, dels ock bland »Inkomster av statens produktiva fonder» under »Statens aktier» 7.685 miljoner såsom utdelning i aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

Uti den promemoria, som jag från nämnda bolag införskaffat (Bil. 9), uppskattas tobaksskattens avkastning under år 1922 till 35 miljoner och den staten tillfallande utdelningen till 8.99 miljoner. I enlighet härmed och med någon avrundning uppåt av sistberörda belopp får jag tillstyrka att i riksstatförslaget titeln tobaksskatt upptages med 35 miljoner i stället för 30 miljoner samt titeln »utdelning i aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet» med 9 miljoner i stället för 7.685 miljoner.

Under hänvisning till den promemoria angående beräkning av rusdrycksmedlen, som jag från kontrollstyrelsen emottagit (Bil. 11), föreslår jag, att *brännvinstillverkningsskattens* avkastning i riksstatförslaget höjes från 16.5 miljoner med 0.5 miljoner till 17 miljoner. Jag tillåter mig emellertid påpeka, att avsättningen till rusdrycksmedelsfonden ökas med motsvarande belopp.

Postverkets såväl utgifter som inkomster under år 1922 hava i statsverkspropositionen uppförts med 76.1 miljoner.

I den skrivelse från generalpoststyrelsen med reviderade inkomstberäkningar, som jag emottagit (Bil. 4), uppskattas inkomsterna för nämnda år till omkring 73 miljoner, förutsatt att de under år 1920 vidtagna portoförhöjningarna oförändrade tillämpas under år 1922, och till 77.7 miljoner, därest därutöver de i proposition nr 186 till nu pågående riksdag föreslagna jämkningarna i vissa postavgifter bliva genomförda. Utgifterna åter antagas komma att uppgå till 69.7 miljoner, om vid dyrtidstilläggens beräknande ett indextal av 230 lägges till grund, samt till 68.7 miljoner i händelse av en index av 220, i båda fallen under förutsättning att man utgår från de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för dyrtidstilläggen.

Vid mina kalkyler har jag räknat med att de genom nyssnämnda proposition nr 186 föreslagna förhöjningarna i vissa postavgifter bliva gällande under år 1922. Då jag tillika i anslutning till beräkningarna i proposition nr 363 angående kostnaderna för dyrtidstilläggens finansiering förutsätter en indexställning under sagda år av 230, får jag föreslå, att i riksstatförslaget postverkets inkomster uppföras med 77.7 miljoner och dess utgifter med 69.7 miljoner, samt att förty ett driftöverskott av 8 miljoner upptages.

Uti statsverkspropositionen hava för år 1922 *telegrafverkets* in-

komster beräknats till 99.5 miljoner och dess utgifter till 85 miljoner, vadan ett driftöverskott av 14.5 miljoner blivit uppfört.

I den mig från telegrafstyrelsen tillhandakomna skrivelsen med reviderade inkomstberäkningar (Bil. 5) uppskattas verkets inkomster för nämnda år till 92 miljoner och dess utgifter till 74 miljoner respektive 72.6 miljoner vid en indexställning av 230 respektive 220. Beräkningarna vila på den förutsättningen, att nu gällande taxor komma att tillämpas även under nästkommande år.

Till det statsrådsprotokoll, som finnes vidfogat proposition nr 143 angående telefon- och telegramavgifterna för tiden från och med den 1 juli 1921, har föredragande departementschefen gjort gällande, att — bortsett från de s. k. anläggningsavgifterna för nya telefonabonnemang — de nuvarande telefon- och telegramavgifterna böra erhålla fortsatt tillämpning tillsvidare efter den 1 juli 1921, men att Kungl. Maj:t bör upptaga till prövning frågan om nedsättning av taxorna, så snart sådan anses kunna ske, utan att ett skäligt överskott av telegrafverkets rörelse riskeras.

Uppenbarligen måste det anses särdeles önskvärt, att en till äventyrs möjlig nedsättning särskilt av telefonavgifterna icke onödigtvis fördröjes. Med hänsyn till det brydsamma statsfinansiella läget ser jag mig emellertid nödsakad att för 1922 års statsreglering räkna med den ökning i driftöverskottet på telegrafverkets rörelse, som, att döma av de reviderade beräkningarna, skulle kunna påräknas under förutsättning av i stort sett oförändrade taxor, helst härigenom i allt fall behållningen å rörelsen ej skulle beräknas mera väsentligt överstiga 6 procent å det däri nedlagda kapitalet. Att överskottet sålunda beräknas innebär givetvis ej, att någon taxesänkning icke skulle kunna äga rum under den närmaste tiden. Måhända kan det nämligen komma att visa sig, att till följd av en eventuell ökning i trafiken eller andra omständigheter en dylik sänkning kan möjliggöras utan äventyrande av det ekonomiska resultat av telegrafverkets rörelse, med vilket jag anser mig böra räkna.

Av nu anförda skäl får jag — med utgångspunkt från indexställningen 230 under år 1922 — föreslå, att i riksstatförslaget telegrafverkets inkomster upptagas till 92 miljoner, dess utgifter till 74 miljoner och alltså överskottet å dess rörelse till 18 miljoner, vilket i förhållande till statsverkspropositionen innebär en ökning av driftöverskottet med 3.5 miljoner.

I den skrivelse med reviderade inkomstberäkningar, som jag mottagit från vattenfallsstyrelsen (Bil. 6), har *statens vattenfallsverks* driftöverskott för år 1922 upptagits till 9 miljoner, medan detsamma i

statsverkspropositionen uppskattats till 8.67 miljoner. Mot de nya beräkningarna, såvitt de avse kraftverken och fastighetsförvaltningen, har jag ej något att erinra. Vad kanalverken angår, påpekas i skrivelsen, att inkomsterna beräknats under förutsättning, att av vattenfallsstyrelsen framlagda förslag om ändring i kanaltaxorna bifallas av Kungl. Maj:t. Skulle däremot kommerskollegii förslag härutinnan vinna bifall, komme det med största sannolikhet att uppstå driftförluster för kanalverken för åren 1921 och 1922 i likhet med åren 1919 och 1920. Då frågan om kanaltaxorna ännu icke avgjorts av Kungl. Maj:t, anser jag försiktighet böra iakttagas vid beräkning av driftöverskottet å kanalverken för år 1922. Enär, om ingen behållning beräknas för kanalverken, det sammanlagda överskottet å statens vattenfallsverk skulle reduceras med 0.35 miljoner till 8.65 miljoner, vilken summa ungefär svarar mot det i statsverkspropositionen upptagna beloppet av 8.67 miljoner, synas mig tillräckliga skäl ej föreligga att med avseende å slutsumman för vattenfallsverken ändra statsverkspropositionens beräkning, och har för ernående av denna slutsumma överskottet å kanalverken upptagits till 0.02 miljoner.

Någon *andel i riksbankens vinst* har icke uppförts bland inkomsterna i statsverkspropositionens budgetförslag. Såsom skäl härtill angavs av min företrädare i ämbetet, att fullmäktige i riksbanken ifrågasatt, att 1920 års bankovinst till större delen skulle användas till ökning av avbetalningslånefonden, samt att återstoden skulle reserveras till riksbankens framtida disposition. Sedermera har emellertid riksdagen, i enlighet med bankoutskottets i dess utlåtande nr 24 framställda förslag, beslutat, att av riksbankens vinst för år 1920 skall till statsverket överlämnas ett belopp av 3.5 miljoner. I anledning härav torde såsom andel i riksbankens vinst i riksstatförslaget böra upptagas ett belopp av 3.5 miljoner.

I den förut av mig åberopade skrivelse, som jag mottagit från *aktiebolaget Vin- och spritcentralen,* och vilken såsom bilaga fogats till detta protokoll (Bil. 13), har bolaget ställt i utsikt att av sin vinst för år 1921 under år 1922 till statsverket inleverera 10 miljoner. I anledning härav torde nämnda belopp få beräknas i riksstatförslaget, där det lärer böra upptagas under en särskild inkomsttitel.

En sammanställning av de merbelopp, som skulle tillgodoföras riksstatförslaget dels till följd av de av mig föreslagna höjningarna i inkomstberäkningarna beträffande vissa inkomsttitlar dels ock genom upptagandet i förslaget av de två nya inkomsttitlar, som av mig ifrågasatts, giver i runda tal följande resultat:

Höjda beräkningar:

stämpelmedel	kronor	3,700,000
tobaksskatt	»	5,000,000
brännvinstillverkningsskatt	»	500,000
postverket	»	8,000,000
telegrafverket	»	3,500,000
utdelning i aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet	»	1,300,000

Nya inkomsttitlar:

andel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst för år 1921	kronor	10,000,000
andel i riksbankens vinst för år 1920	»	3,500,000
eller sålunda en totalökning av	kronor	35,500,000.

Den slutliga budgettäckningen.

Om nu från den förutberörda totalsumman av reduktioner å vissa inkomstberäkningar, 163.4 miljoner, drages sistnämnda slutsumma om 35.5 miljoner, framgår ett saldo å 127.9 miljoner, utgörande det belopp, varmed den sammanlagda inkomstminskningen å riksstatförslaget överstiger den sammanlagda inkomstökningen å samma förslag.

Tidigare har jag erinrat, att utgifterna å riksstatförslaget minskats med sammanlagt 77.8 miljoner. Bland de utgiftsbelopp, som ursprungligen funnos upptagna å förslaget, men som sedermera bortfallit, ingå emellertid 1.35 miljoner, som avsågos till alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård samt till inköp av egendomen och uppfostringsanstalten Hall, och som tänktes finansierade av medel från rusdrycksmedelsfonden. Å andra sidan har emellertid statsutskottet förordat, att ett av riksdagen beviljat anslag å 60,000 kronor till uppehållande av verksamheten vid institutet för rasbiologi skall utgå av rusdrycksmedelsfonden. Anspråket å kapitaltillgångar från nämnda fond har alltså nedsatts med netto 1.3 miljoner. Därest sistnämnda belopp, vars bortfallande föranleder en motsvarande minskning å inkomstsidan av i anspråk tagen kapitaltillgång, frånräknas, blir den totala utgiftsminskningen å riksstatförslaget 76.5 miljonor. Om nu hänsyn tages till denna utgiftsminskning, så reduceras nyssberörda brist av 127.9 miljoner till 51.4 miljoner. Denna brist bör emellertid minskas med ett belopp av 0.2 miljoner till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande, som av statsutskottet ifrågasatts skola täckas av rusdrycksmedelsfonden, d. v. s. till 51.2 miljoner.

Jag har förut beträffande kassafondens ställning anmärkt, att det knappast synes mig rådligt att för budgetens finansiering anlita densamma i nämnvärt större utsträckning än som i årets finansplan förutsatts. Emellertid har jag ock påvisat, hurusom av det belopp om 61.1 miljoner, som — utöver det till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital äskade anslaget — enligt proposition nr 2 beräknades bliva erforderligt såsom tillskott från kassafonden för slutlig utgiftstäckning å tilläggsstaten, nu allenast 39.3 miljoner behöva tagas i anspråk för sådant ändamål. Detta medför, att skillnadsbeloppet, 21.8 miljoner i stället bör kunna disponeras för finansiering av 1922 års riksstat. Under förutsättning att så sker, skulle nyssnämnda brist å tillhopa 51.2 miljoner reduceras till 29.4 miljoner.

För täckande härav lärer annan utväg ej återstå än att till erforderligt belopp uppbringa nya skattemedel. Vid vägande av de olika möjligheter, som därvid kunna yppa sig, ligger det nära till hands att ifrågasätta en ökning av kaffetullen. Enär emellertid den höjning av nämnda tull, som av Kungl. Maj:t föreslogs i proposition nr 42, och som beräknades tillföra statskassan under år 1921 omkring 10 miljoner och under år 1922 bortåt 22 miljoner, blivit av riksdagen avvisad, torde frågan om en dylik ökning för närvarande få lämnas ur räkningen.

Vid sådant förhållande har jag stannat vid att förorda en höjning av omsättningsskatten och utskänkningsskatten å spritdrycker. Jag torde senare i dag få framlägga ett närmare utformat förslag härom, och inskränker mig i detta sammanhang till att konstatera, att en höjning av omsättningsskatten, som för närvarande utgår med 25 procent av det belopp, för vilket rusdrycksförsäljningsbolag inköper spritdrycker, till 50 procent och av utskänkningsskatten från nuvarande 2 kronor till 4 kronor för varje liter skulle under år 1922 tillföra statskassan en merintäkt av 30 miljoner, d. v. s. ungefär det belopp, som erfordras för budgettäckningen. Då, såsom jag förut utvecklat, skatten i fråga med tillämpning av nu gällande skatteprocent kan beräknas under nästkommande år avkasta 32 miljoner, torde skattetiteln i händelse av bifall till mitt förslag böra i riksstatförslaget uppföras med 62 miljoner.

Jag har förut i mina beräkningar utgått från att för finansiering av 1921 års tilläggsstat och 1922 års riksstat skulle från kassafonden anvisas ungefär de i finansplanen angivna beloppen om tillhopa 144 miljoner, minskade med det till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital ifrågasatta beloppet, 22.6 miljoner, till 121.4 miljoner. Då för tilläggsstaten nu av mig beräknats ett belopp från kassafonden av inalles 39.3 miljoner, skulle enligt denna kalkyl för riksstaten stå till förfogande

82.1 miljoner. För den slutliga avrundningen av riksstatförslaget kräves emellertid, såsom av det föregående framgår, ett något lägre belopp, nämligen 81.5 miljoner.

Därest de av mig förutsatta beloppen tagas i anspråk av kassafondens medel, blir fondens ställning vid 1921 års slut, bortsett från utfallet av 1921 års statsreglering, sådan, som nedanstående sammanställning utvisar:

odisponerad tillgång vid 1920 års utgång enligt förut gjord kalkyl		kronor	402,521,955: 21.
avgår:			
för finansiering av 1921 års tilläggsstat	kr.	39,326,308	
för finansiering av 1922 års riksstat	»	81,492,628	
för budgetårets omläggning	»	150,000,000	» 270,818,936 —
		återstår kronor	131,703,019: 21.

Slutligen ber jag få lämna en översikt även beträffande rusdrycksmedelsfonden med hänsynstagande till de dispositioner av medel ur onden, som ifrågasatts.

Enligt nyss av mig meddelade beräkningar skulle fondens behållning vid 1921 års slut utgöra 59.9 miljoner. Därifrån äro emellertid att draga de belopp om sammanlagt 57.5 miljoner, som för olika ändamål skulle disponeras å 1921 års tilläggsstat. Om till återstoden, 2.4 miljoner, lägges det under år 1922 beräknade tillskottet till fonden, tillhopa 35.1 miljoner, skulle behållningen vid utgången av nämnda år utgöra 37.5 miljoner. Detta belopp torde emellertid böra minskas med vad som av fonden skulle disponeras

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:		
till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd	kronor	3,000,000
» nytt hospital vid Hälsingborg	»	4,000,000
under åttonde huvudtiteln:		
» institutets för rasbiologi verksamhet	»	60,000
» undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande	»	152,600
	summa kronor	7,212,600,

vadan återstående behållningen vid 1922 års slut skulle uppgå till i runt tal 30.3 miljoner.

Lånebudgeten.

Kungl. Maj:ts anslagsäskanden att täckas av lånemedel slutade i förslaget till tilläggsstat för år 1921 enligt proposition nr 2 å tillhopa 49.6 miljoner och i förslaget till riksstat för år 1922 enligt statsverkspropositionen å 97.3 miljoner.

De utgiftstablåer, till vilka jag förut hänvisat, och vilka återfinnas såsom bil. 1 och 2 vid detta protokoll, innehålla jämväl sammanställningar rörande sådana utgifter, varom nu är fråga. Också med avseende å dessa slag av utgifter äro sammanställningarna gjorda under de av mig förut angivna förutsättningarna och avse läget den 3 juni 1921.

Av tablåerna bil. 1 och 2 framgår, att sådana utgifter, som äro avsedda att täckas av lånemedel, å tilläggsstatförslaget ökats med 14.7 miljoner och å riksstatförslaget minskats med 17.4 miljoner. Å båda statförslagen uppstår alltså en sammanlagd nettominskning av 2.7 miljoner.

Under hänvisning till meromnämnda tablåer får jag föreslå, att lånemedlen beräknas å tilläggsstatförslaget till 64.3 miljoner, därav i fast upplåning 51.1 miljoner och i tillfällig upplåning 13.2 miljoner, samt å riksstatförslaget till 79.9 miljoner, fördelade å fast och tillfällig upplåning med 79.5 miljoner resp. 0.4 miljoner.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t ville, med återkallande av tidigare gjorda, av riksdagen ännu icke slutbehandlade förslag, i den mån de strida mot de här nedan framställda, föreslå riksdagen att

A) besluta, att av statsverkets fond av rusdrycksmedel skola utgå följande anslag, nämligen:

dels av riksdagen anvisade:

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:

till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, *förslagsanslag,* högst ..... kronor 11,000,000

å 1922 års riksstat:

under åttonde huvudtiteln:

» institutets för rasbiologi verksamhet, *reservationsanslag* ..... » 60,000

dels ock av Kungl. Maj:t äskade:

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:

till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, *förslagsanslag*, högst ..... kronor 23,500,000

under åttonde huvudtiteln:

» föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, *reservationsanslag* ..... » 9,000

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:

» bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, *förslagsanslag,* högst ..... » 3,000,000

under åttonde huvudtiteln:

» undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande:

förslagsanslag, högst ..... kronor 125,600
reservationsanslag ..... » 27,000 » 152,600

B) anvisa att jämväl täckas av rusdrycksmedelsfonden:

å 1921 års tilläggsstat:

bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Återbetalning av tillfälliga lånemedel»:

» återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens tilläggsstater anvisade anslag, *förslagsanslag,* högst kronor 22,000,000

C) å 1921 års tilläggsstat bland utgifter för kapitalökning, att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, under rubrik »Återbetalning av tillfälliga lånemedel» — utöver i punkten B) omförmälda belopp å 22,000,000 kronor — såsom *förslagsanslag,* högst, anvisa till återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens tilläggsstater anvisade anslag ..... kronor 48,000,000.

D) i riksstaten för år 1922 såsom avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel enligt 1 § i förordningen angående nämnda fond av det belopp, varmed inkomsterna av brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt ävensom den år 1920 beslutade mertull å arrak och rom må för år 1922 komma att överstiga medeltalet av motsvarande inkomster för åren 1917, 1918 och 1919 bland utgifter för kapitalökning, att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, uppföra ett förslagsanslag å ..... kronor 34,700,000.

E) upptaga inkomsterna i 1921 års tilläggsstat sålunda:

			Kronor
	A. Egentliga statsinkomster.		
I.	*Skatter:*		
	1. *Tullar och acciser:*		
	a. Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*		6,000,000
II.	*Uppbörd i statens verksamhet:*		
	1. nkomst av myntning och justering	120,000	
	2. Bidrag till bankinspektionen	45,000	
	3. Bidrag till fondinspektionen	35,000	
	4. Denatureringsavgifter	50,000	
	5. Avgifter för granskning av biografbilder	27,000	
	6. nkomster av statens reproduktionsanstalt	18,000	
	7. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	600,000	
	8. Bidrag till försäkringsinspektionen	60,000	
	9. Inkomster av statens provningsanstalt	9,000	964,000
III.	*Inkomster av postsparbanksrörelsen*		450,000
IV.	*Diverse inkomster*		30,130,000
	Säger för egentliga statsinkomster 37,544,000 kronor.		
	B. Andel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst för år 1920		5,000,000
	C. I anspråk tagna kapitaltillgångar.		
I.	*Uppkomna av egentliga statsinkomster:*		
	1. Avsättning till bestridande av dyrtidskostnader vid armén	18,000,000	
	2. Avsättning till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen m. m.	6,100,000	
	3. Avsättning till dyrtidstillägg	200,000,000	
	4. Statsverkets kassafond	39,326,308	
	5. Statsverkets fond av rusdrycksmedel	57,509,000	320,935,308
II.	*Uppkomna av lånemedel:*		
	1. Återbetalning av vissa under titeln »Förlag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag		4,033,800
	Säger för i anspråk tagna kapitaltillgångar 324,969,108 kronor.		
	D. Lånemedel.		
I.	*Fast upplåning*		51,066,870
II.	*Tillfällig upplåning*		13,191,910
	Säger för lånemedel 64,258,780 kronor.		
		Summa	431,771,888

F) upptaga inkomsterna i 1922 års riksstat sålunda:

				Kronor.
A. Egentliga statsinkomster.				
I. *Skatter:*				
1. *Mantalspenningar*			900,000	
2. *Prästerskapets till statsverket indragna tionde*			2,426,100	
3. *Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:*				
a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning:*				
α. Skatt å inkomst och förmögenhet	178,000,000			
β. B-skatt å aktiebolag m. fl.	7,000,000	185,000,000		
b. Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*		4,600,000		
c. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*		200,000		
d. Stämpelmedel, *bevillning*		54,000,000		
e. Lastpenningar, *bevillning*		500,000		
f. Byggnadsskatt, *bevillning*		5,500,000	249,800,000	
4. *Tullar och acciser:*				
a. Tullmedel, *bevillning*		110,000,000		
b. Sockerskatt, *bevillning*		27,000,000		
c. Tobaksskatt, *bevillning*		35,000,000		
d. Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*	17,000,000			
e. Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*	30,000,000			
f. Maltskatt, *bevillning*	4,400,000	51,400,000		
g. Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*		62,000,000	285,400,000	538,526,100
II. *Uppbörd i statens verksamhet:*				
1. Vattendomstolsavgifter			40,000	
2. Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten			670,000	
3. Avgifter för registrering av automobiler			250,000	
4. Inkomst av myntning och justering			1,060,000	
5. Bidrag till bankinspektionen			81,150	

				Kronor.
6.	Bidrag till fondinspektionen		85,150	
7.	Kontrollstämpelmedel		150,000	
8.	Denatureringsavgifter		120,700	
9.	Terminsavgifter från läroverken		650,000	
10.	Avgifter för granskning av biografbilder		60,000	
11.	Inkomster av statens reproduktionsanstalt		155,000	
12.	Fyr- och båkmedel		2,500,000	
13.	Lotspenningar		1,800,000	
14.	Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter		970,440	
15.	Bidrag till försäkringsinspektionen		130,400	
16.	Inkomster av statens provningsanstalt		290,950	9,013,790
III.	*Inkomster av postsparbanksrörelsen*			647,615
IV.	*Diverse inkomster*			8,000,000

Säger för egentliga statsinkomster 556,187,505 kronor.

B. **Inkomster av statens produktiva fonder.**

I. *Statens affärsverksamhet:*

1. ***Postverket:***
   - inkomster, ***bevillning*** 77,700,000
   - driftkostnader 69,700,000
   - överskott 8,000,000
2. ***Telegrafverket:***
   - inkomster 92,000,000
   - driftkostnader 74,000,000
   - överskott 18,000,000
3. ***Statens järnvägar:***
   - inkomster 260,000,000
   - driftkostnader 260,000,000
   - överskott ..... — —
4. ***Statens vattenfallsverk:***
   - a. Statens kanalverk:
     - inkomster 1,270,000
     - driftkostnader 1,250,000
     - **överskott** 20,000

				Kronor.
b. Statens kraftverk:				
inkomster	16,500,000			
driftkostnader	7,900,000			
överskott		8,600,000		
c. Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning:				
inkomster	400,000			
driftkostnader	350,000			
överskott		50,000		
Säger för statens vattenfallsverk:				
inkomster		18,170,000		
driftkostnader		9,500,000		
överskott			8,670,000	
5. *Statens domäner:*				
inkomster		35,000,000		
driftkostnader		26,000,000		
överskott			9,000,000	43,670,000
II. *Statens aktier:*				
1. *Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:*				
a. Enligt 1907 års överenskommelse		1,550,000		
b. Enligt 1908 års överenskommelse		635,000		
c. Enligt 1918 års överenskommelse		950,000	3,135,000	
2. *Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet*			9,000,000	12,135,000
III. *Statens utlåningsfonder (överskott):*				
1. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby			100,000	
2. Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare			115,000	
3. Allmänna järnvägslånefonden			1,900,000	
4. Bibanelånefonden			97,000	
5. Vattenkraftslånefonden			80,000	
6. Allmänna byggnadslånefonden			20,000	
7. Odlingslånefonden			400,000	
8. Torvindustrilånefonden			200,000	
9. Egnahemslånefonden			2,570,000	
10. Fiskerilånefonden			107,000	
11. Norrländska nyodlingsfonden			23,000	
12. Jordförmedlingsfonden			70,000	

		Kronor.
13. Täckdikningslånefonden	8,000	
14. Allmänna nyodlingsfonden	5,000	
15. Norrländska andelsmejerifonden	3,000	
16. Kraftledningslånefonden	320,000	
17. Gödselvårdslånefonden	30,000	
18. Lånefonden för mindre linberedningsanstalter	10,000	
19. Norrbottens nybyggeslånefond	5,000	
20. Hantverkslånefonden	9,900	
21. Rederilånefonden	600,000	
22. Lånefonden för inköp av renar	200	
23. Kolonisternas kreaturslånefond	5,000	6,678,100
IV. *Statsverkets fond av rusdrycksmedel*		400,000
Säger för inkomster av statens produktiva fonder 62,883,100 kronor.		
C. **Andel i riksbankens vinst för år 1920**		3,500,000
D. **Andel i aktiebolaget vin- och spritcentralens vinst för år 1921**		10,000,000
E. **I anspråk tagna kapitaltillgångar.**		
I. *Uppkomna av egentliga statsinkomster:*		
1. Reservationsanslaget till bidrag till odlingsföretag m. m.	4,500,000	
2. Statsverkets kassafond	81,492,628	
3. Allmänna byggnadslånefonden	29,000	
4. Statsverkets fond av rusdrycksmedel	7,212,600	
5. Värnskattefonden	1,697	93,235,925
II. *Uppkomna av lånemedel:*		
1. Allmänna järnvägslånefonden		1,000,000
Säger för i anspråk tagna kapitaltillgångar 94,235,925 kronor.		
F. **Lånemedel.**		
I. *Fast upplåning*		79,456,900
II. *Tillfällig upplåning*		427,000
Säger för lånemedel 79,883,900 kronor.		
	Summa	806,690,430

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.

Bilaga 1.

Beräkning den 3 juni 1921 av utgifterna å tilläggsstaten för år 1921.

	A. *Verkliga utgifter.*		
I.	Första huvudtiteln	523,377	
II.	Andra »	7,512,250	
III.	Tredje »	3,371,160	
IV.	Fjärde »	84,189,681	
V.	Femte »	54,797,433	
VI.	Sjätte »	2,986,820	
VII.	Sjunde »	13,331,710	
VIII.	Åttonde »	74,673,979	
IX.	Nionde »	6,810,823	
X.	Tionde »	6,391,975	
XI.	Elfte »	26,846,000	
	Säger	281,435,208	
XII.	Statens affärsverksamhet	11,774,100	293,209,308

	B. *Utgifter för kapitalökning.*	Att täckas av lånemedel	Att täckas av andra statsinkomster	Summa	
I.	Statens affärsverksamhet	47,519,000	195,000	47,714,000	
II.	Statens aktier	3,000,000	—	3,000,000	
III.	Statens utlåningsfonder	2,530,000	—	2,530,000	
IV.	Återbetalning av tillfälliga lånemedel	—	74,033,800	74,033,800	
V.	Rörelsekapital	50,000	—	50,000	
VI.	Statens fryshus	—	75,000	75,000	
VII.	Låneunderstöd	1,159,780	—	1,159,780	
VIII.	Varukredit	10,000,000	—	10,000,000	
	Säger	64,258,780	74,303,800	138,562,580	138,562,580
				Summa	431,771,888

Specifikation av utgifter, att täckas av lånemedel.

	B. *Utgifter för kapitalökning.*	Att täckas genom fast upplåning	Att täckas genom tillfällig upplåning	Summa
I.	Statens affärsverksamhet	45,536,870	1,982,130	47,519,000
II.	Statens aktier	3,000,000	—	3,000,000
III.	Statens utlåningsfonder	2,530,000	—	2,530,000
V.	Rörelsekapital	—	50,000	50,000
VII.	Låneunderstöd	—	1,159,780	1,159,780
VIII.	Varukredit	—	10,000,000	10,000,000
	Summa	51,066,870	13,191,910	64,258,780

Bilaga 2.

Beräkning den 3 juni 1921 av utgifterna å riksstaten för år 1922.

	A. *Verkliga utgifter:*		
I.	Första huvudtiteln	1,767,000	
II.	Andra »	12,910,630	
III.	Tredje »	5,107,100	
IV.	Fjärde »	123,489,098	
V.	Femte »	76,810,735	
VI.	Sjätte »	21,912,200	
VII.	Sjunde »	48,844,812	
VIII.	Åttonde »	87,711,187	
IX.	Nionde »	21,549,340	
X.	Tionde »	9,799,020	
XI.	Elfte »	20,181,711	
	Säger	430,082,833	
XII.	Oförutsedda utgifter	500,000	
XIII.	Riksdags- och revisionskostnader m. m.	5,136,000	
XIV.	Räntor å statsskulden m. m.	75,333,800	
XV.	Engångskostnader för försvaret	1,697	
XVI.	Dyrtidskostnader för försvaret	20,000,000	
XVII.	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen m. m.	4,000,000	
XVIII.	Dyrtidstillägg	140,000,000	675,054,330

		Att täckas av		Summa	
		låne-medel	andra stats-inkomster		
	B. *Utgifter för kapitalökning:*				
I.	Statens affärsverksamhet	67,206,900	1,000,000	68,206,900	
II.	Statens utlåningsfonder	12,650,000	4,500,000	17,150,000	
III.	Avbetalning å statsskulden	—	7,159,200	7,159,200	
IV.	Statsverkets fond av rusdrycksmedel	—	35,100,000	35,100,000	
V.	Återbetalning av tillfälliga lånemedel	—	4,000,000	4,000,000	
VI.	Låneunderstöd	20,000	—	20,000	
	Säger	79,876,900	51,759,200	131,636,100	131,636,100
				Summa	806,690,430

Specifikation av utgifter, att täckas av lånemedel.

		Att täckas genom		Summa
		fast upp-låning	tillfällig upplåning	
	A. *Verkliga utgifter:*			
IV.	Fjärde huvudtiteln	—	7,000	7,000
	B. *Utgifter för kapitalökning:*			
I.	Statens affärsverksamhet	66,806,900	400,000	67,206,900
II.	Statens utlåningsfonder	12,650,000	—	12,650,000
VI.	Låneunderstöd	—	20,000	20,000
	Summa	79,456,900	427,000	79,883,900

Bilaga 3.

Approximativ beräkning av statsverkets kassafonds ställning vid 1920 års utgång.

Fondens behållning vid 1920 års utgång efter avdrag av ett för finansierandet av 1920 års tilläggsstat av fonden i anspråk taget belopp å 115,675,001 kronor, enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning		489,968,614: 49
Tillkommer:		
Överskott å statens affärsverksamhet för åren 1919 och 1920, som på grund av utebliven leverering till statsverket icke redovisats i rikshuvudboken för år 1919, respektive riksräkenskapsverkets budgetredovisning för år 1920, (30,644,800: 62 + 73,081,359: 20 = 103,726,159: 82 — 18,454,301: 46)		85,271,858: 36
		575,240,472: 85
Avgår:		
På grund av riksdagens avslag å Kungl. Maj:ts i proposition nr 2 för år 1921 framlagda förslag om anvisande av ett anslag att täckas av fondens medel å 22,573,500 kronor till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital telegrafverkets till statsverket icke inlevererade överskott för åren 1917 och 1918		22,573,424: 49
Av vattenfallsstyrelsen i dess räkenskaper för åren 1917—1920 debiterad ersättning för leverering av elektrisk energi till riksgränsbanan, vilken ersättning icke belastat järnvägsstyrelsens bokslut (1,291,145: 03 + 263,935: 12)	1,555,080: 15	
Prisskillnad för ved, som av domänstyrelsen före år 1920 debiterats B. K., men ej fakturerats och för vilken ersättning sökes av statsmedel	2,490,619: 44	4,045,699: 59
		26,619,124: 08
Av riksräkenskapsverket till fonden överförd behållning å anslaget T: VIII: J: 4 Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervis-		

ningsanstalter, vilken behållning i själva verket utgör återstående utgift å anslaget	42,195,628: 56	68,814,752: 64
Fondens behållning vid 1920 års slut [1]		506,425,720: 21
Enligt beslut av 1920 års riksdag av fonden i anspråk taget för finansierandet av riksstaten för år 1921		103,903,765: —
Återstå alltså odisponerade vid 1920 års utgång		kr. 402,521,955: 21.

Stockholm den 3 juni 1921.

C. FR. NISSEN.
Kansliråd.

---

[1]) Häri ingår statens järnvägars fordran hos Luossavaara-Kiirunavaara A.-B. för driftförlust och räntegaranti för år 1919, kronor 13,519,032: 91. Om denna fordran, som av järnvägsstyrelsen bokförts först år 1920, pågår rättegång. Motsvarande fordringar för åren 1915—1918, tillhopa kronor 21,232,696: 75, om vilka rättegång jämväl pågår, hava ej bokförts som inkomst för statens järnvägar.

Bilaga 4.

Inkomstberäkning rörande postverket.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Med anledning av herr statsrådets skrivelse den 10 innevarande maj med anmodan inkomma med kortfattad ny beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid postverket under åren 1921 och 1922 får jag vördsamt meddela följande.

Beträffande år 1921.

I skrivelse den 25 februari 1921 i fråga om tillfällig höjning av vissa postavgifter upptog generalpoststyrelsen postverkets inkomster med bibehållande av nu gällande posttaxor till cirka 73 miljoner. Därest Kungl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag, nr 186, angående de förenämnda taxeförhöjningarna vinner riksdagens bifall, beräknas postverket tillföras en på år 1921 belöpande merinkomst av cirka 2.3 miljoner, vadan således postverkets inkomster för året skulle komma att uppgå till omkring 75.3 miljoner. De under tiden efter berörda skrivelses avlåtande inträdda förhållanden hava icke givit anledning till ändring av denna beräkning.

Uti samma skrivelse upptogos postverkets utgifter till omkring 75.3 miljoner. Under förutsättning att de i Kungl. Maj:ts proposition nr 326 föreslagna förändrade grunder för dyrtidstilläggens beräknande komma att tillämpas, skulle, enligt verkställda överslagsberäkningar, postverkets utgifter för dyrtidstillägg bliva minskade med cirka 2.6 miljoner vid en genomsnittlig prisstegringsindex under senare halvåret av 240 och omkring 2.9 miljoner vid ett indextal under samma tid av 235. Utgifterna under året skulle, efter denna reduktion, men i övrigt beräknade på samma sätt som i generalpoststyrelsens förberörda skrivelse av den 25 februari 1921, belöpa sig till 72.7 miljoner respektive 72.4 miljoner. Med denna beräkningsgrund skulle uppstå ett driftöverskott av:

därest de ifrågasatta taxeförhöjningarna icke vidtagas, cirka 0.3 respektive 0.6 miljoner, men,

om taxeförhöjningarna komma till stånd, cirka 2.6 respektive 2.9 miljoner.

Förutom kostnaderna för dyrtidstillägg visa även utgifterna i övrigt någon tendens till nedgång under vad förut beräknats, och uppskattas de besparingar, som möjligen kunna påräknas å övriga anslag, till 1.2 à 1.5 miljoner. Under nuvarande ovissa förhållanden måste man emellertid, å andra sidan, taga i betraktande möjligheten av att, om depressionen i landets näringsliv fortfar och kanske än ytterligare förvärras, därav givetvis följer, att postverkets inkomster kunna komma att tilläventyrs nog så avsevärt understiga det beräknade beloppet. Jag anser därför försiktigheten bjuda att icke för närvarande taga hänsyn till dessa sistnämnda, eventuella besparingar, utan betrakta desamma såsom en nödvändig marginal mot oförutsedda inkomstminskningar.

Beträffande år 1922.

I fråga om inkomsterna för detta år har jag ansett mig böra utgå ifrån, att tillräcklig anledning icke för närvarande förefinnes att göra ändring uti de i skrivelsen den 25 februari 1921 framlagda kalkyler, enligt vilka inkomsterna beräknades till omkring 73 miljoner, om de under år 1920 vidtagna portoförhöjningarna oförändrade tillämpades även under år 1922, och till 77.7 miljoner, därest därutöver de ifrågasatta jämkningarna i vissa postavgifter genomfördes. Det må dock påpekas, att, ehuruväl inkomsterna för åren 1921 och 1922 — bortsett från de sistnämnda portoändringarna — äro upptagna till lika höga belopp, 1922 års inkomstsumma likväl innebär en beräknad ökning av posttrafiken under sistnämnda år. I 1921 års inkomstsumma ingå nämligen omkring 3 miljoner utgörande ersättning från utlandet för transitbefordran av post under krigsåren. Någon motsvarande summa är icke att påräkna för år 1922. Skulle vidare depressionen utsträckas över år 1922 och kanske därunder än ytterligare förvärras, torde man hava att räkna med nog så avsevärda reduktioner av de beräknade inkomsterna.

Vad utgifterna för år 1922 beträffar äro dessa i riksstaten upptagna till 76.1 miljoner och uti generalpoststyrelsens meranämnda skrivelse den 25 februari till 75.5 miljoner. Dyrtidstilläggets sänkning enligt ovan angivna grunder beräknas innebära en besparing i de sist kalkylerade utgifterna med 5.8 miljoner vid en genomsnittlig prisstegringsindex under året av 230 och 6.8 miljoner, om indextalet utgör 220. Härvid anser jag mig böra framhålla, att de här ovan framlagda beräkningarna rörande utgifter för dyrtidstillägg icke kunnat på den korta tid, som för ändamålet stått till buds, utföras genom detaljerade beräkningar, utan äro beloppen approximerade med oförändrad personalstyrka som utgångspunkt. Utgifterna antagas alltså komma att uppgå till 69.7 miljoner med ett indextal av 230 och 68.7 miljoner med en prisstegringsindex av 220.

Även för år 1922 torde besparing i andra utgifter än för dyrtidstillägg möjligen kunna beräknas äga rum med ungefärligen lika höga belopp, som nyss angivits för år 1921 eller 1.2 à 1.5 miljoner, men av skäl, som ovan angivits, är beträffande år 1922 sannolikheten av att de uppgjorda inkomstberäkningarna skola visa sig tillförlitliga än svårare att förutse än för år 1921. Härtill kommer att utgifterna för år 1922 givetvis också äro svårare att överblicka än för år 1921.

Med utgångspunkt från de ovan angivna besparingarna å utgifterna för dyrtidstillägg och under antagande vidare att de kalkyler, som uppgjorts rörande inkomsterna och utgifterna i övrigt, komma att i verkligheten visa sig, i stort sett, hålla streck, skulle man för år 1922 hava att räkna med följande överskott å postverkets rörelse, nämligen:

om taxeförhöjningarna icke vidtagas, cirka 3.3 respektive 4.3 miljoner, men,
om taxeförhöjningarna komma till stånd, cirka 8 respektive 9 miljoner.

Jag tillåter mig slutligen ännu en gång betona vanskligheten av att under nu rådande ovissa förhållanden uppgöra fullt tillförlitliga kalkyler. Enligt min mening torde man hava anledning ställa sig synnerligen tveksam, huruvida så stora inkomstbelopp som de, med vilka man kalkylerat, verkligen äro möjliga att uppnå.

Stockholm den 14 maj 1921.

JULIUS JUHLIN.

Bilaga 5.

Inkomstberäkning rörande telegrafverket.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Besvarande herr statsrådets skrivelse den 10 maj 1921 får jag härigenom vördsamt avgiva en kortfattad ny beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid telegrafverket under åren 1921 och 1922.

Enär de nu gällande taxorna började tillämpas först den 1 oktober 1920 har jag för beräkningen av *inkomsterna* haft att utgå endast från de siffror, som föreligga dels för fjärde kvartalet 1920 dels för första kvartalet 1921. Under sistnämnda kvartal hava influtit i abonnemangsavgifter 13.6, i samtalsavgifter 8, i telegramavgifter 2.5 och i övriga inkomster cirka 0.4 miljoner eller sammanlagt 24.5 miljoner. Då en jämförelse mellan siffrorna för fjärde kvartalet 1920 och första kvartalet 1921 visar en minskning i inkomster av cirka 1.1 miljon och då det allmänna läget i affärsvärlden torde föranleda ytterligare minskad trafik, torde man böra räkna med en successiv minskning i verkets inkomster, en minskning, som ej kan antagas komma att övergå i stegring ens under år 1922. Som en följd därav anser jag att inkomsterna för år 1921 nu icke böra beräknas högre än till 95,000,000 kronor samt för 1922 till 92,000,000 kronor.

Verkets *utgifter* för avlöningar, pensioner och omkostnader, d. v. s. samtliga driftkostnader utom dyrtidstillägg, äro i driftkostnadsstaten för 1921 upptagna till omkring 58,900,000 kronor. Då den minskade trafiken medfört personalminskning, torde ifrågavarande utgifter komma att begränsas till 58,000,000 kronor. För år 1922 torde en del utgiftsposter beräknas bliva större än år 1921, men å andra sidan torde detta motvägas av minskning i andra, vadan jag anser att summan även för år 1922 bör kunna sättas till 58,000,000 kronor.

Då det gällt att bedöma utgifterna för dyrtidstillägget, har på grund av den korta tid, som stått till disposition, endast en mycket approximativ beräkning kunnat göras. Denna har givit till resultat att dyrtidstillägget för år 1921 kommer att uppgå till,

vid en prisstegringsindex för senare halvåret 1921 av 240,	20,100,000	kronor
» » » » » » » » 235,	19,800,000	»

att dyrtidstillägget för år 1922 kommer att uppgå till,

vid en prisstegringsindex av 230,	16,000,000	»
» » » » 220,	14,600,000	»

Med stöd av de sålunda erhållna siffrorna har jag beräknat *driftöverskotten* vid telegrafverket för åren 1921 och 1922 på följande sätt.

År 1921	Index 240	Index 235
Inkomster	95,000,000	95,000,000
Utgifter		
dyrtidstillägg	20,100,000	19,800,000
övriga driftkostnader	58,000,000	58,000,000
summa utgifter	78,100,000	77,800,000
Överskott	16,900,000	17,200,000

År 1922	Index 230	Index 220
Inkomster	92,000,000	92,000,000
Utgifter		
dyrtidstillägg	16,000,000	14,600,000
övriga driftkostnader	58,000,000	58,000,000
summa utgifter	74,000,000	72,600,000
Överskott	18,000,000	19,400,000

Stockholm den 14 maj 1921.

HERMAN RYDIN.

Bilaga 6.

Inkomstberäkning rörande statens vattenfallsverk.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

I anledning av herr statsrådets skrivelse den 10 innevarande månad får jag härmed överlämna nedanstående reviderade beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid statens vattenfallsverk för åren 1921 och 1922.

	År 1921	År 1922.
Kanalverk:		
inkomster	1,500,000	1,600,000
driftkostnader	1,350,000	1,250,000
överskott	150,000	350,000
Kraftverk:		
inkomster	14,700,000	16,500,000
driftkostnader	8,600,000	7,900,000
överskott	6,100,000	8,600,000
Fastighetsförvaltning:		
inkomster	400,000	400,000
driftkostnader	250,000	350,000
överskott	150,000	50,000
Säger för statens vattenfallsverk:		
inkomster	16,600,000	18,500,000
driftkostnader	10,200,000	9,500,000
överskott	6,400,000	9,000,000

Till följd av den knappa tiden har det varit nödvändigt att räkna med så grov approximation, att skillnaden mellan de för vardera året angivna båda alternativa prisstegringsindices icke är av någon betydelse för beräkningens resultat.

Inkomsterna vid kanalverken hava beräknats med hänsyn tagen till den mindre livliga trafik, som nu kan förutses, samt under förutsättning att Vattenfallsstyrelsens förslag beträffande kanaltaxorna bifallas av Kungl. Maj:t. Skulle däremot kommerskollegii förslag härutinnan vinna bifall, kommer det med största sannolikhet att uppstå driftförluster vid kanalverken för åren 1921 och 1922 i likhet med åren 1919 och 1920. De balanserade driftförlusterna för sistnämnda båda år, tillsammans uppgående till c:a 104,000 kronor, torde böra täckas av blivande driftöverskott vid kanalverken.

Stockholm den 14 maj 1921.

F. V. HANSEN.

Axel Jakobson.

Bilaga 7.

Inkomstberäkning rörande statens domäner.

Till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet.

Med anledning av herr statsrådets skrivelse den 10 innevarande månad får jag härmed vördsamt överlämna ny beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid statens domäner för åren 1921 och 1922 och därvid anföra följande.

I underdånig skrivelse den 10 december 1920 har domänstyrelsen lämnat nedanstående uppgift å domänfondens beräknade inkomster för år 1921:

inkomster från statens skogsdomäner	52,000,000
» » » jordbruksdomäner	2,000,000
Säger	54,000,000
Som domänstyrelsen enligt sitt den 17 november 1920 avgivna generalförslag för år 1921 beräknat utgifterna till	37,000,000
skulle nettobehållningen uppgå till	17,000,000

Samtliga överjägmästare hava sedermera inkommit med förnyade uppgifter å de inkomster, som beräknas inflyta från statens skogar under innevarande år. Enligt dessa uppgifter komma skogsmedlen att uppgå till ett bruttobelopp av 46,592,675 kronor. Enär emellertid i dessa uppgifter inräknats vissa belopp, som enligt styrelsens förmenande icke komma att under året inflyta, har styrelsen ansett sig böra nedsätta det sammanlagda inkomstbeloppet till i avrundat tal 46,000,000 kronor.

Med tillägg av de till 2,000,000 kronor beräknade inkomsterna från statens jordbruksdomäner skulle den sammanlagda inkomstsumman sålunda uppgå till 48,000,000 kronor.

Detta belopp understiger det av styrelsen i förenämnda skrivelse den 10 december 1920 beräknade beloppet med 6,000,000 kronor; men är anledningen härtill att söka däri, att en del av det virke, som under nästlidne vinter salubjudits, måst på grund av de tryckta konjunkturerna på trävarumarknaden, i den mån försäljning över huvud taget kunnat ske, avyttrats till nedsatta priser.

Vad utgifterna beträffar, hoppas styrelsen kunna nedbringa dessa från förut beräknade 37,000,000 kronor till 33,000,000 kronor, beroende *dels* på nedgång i arbetspriser och i övrigt minskade avverkningskostnader — denna kostnadsminskning motväges dock i icke oväsentlig grad av förut icke beräknade utgifter för flottning och sågning av ett större parti timmer — och *dels* på minskade dyrtidstillägg, vilka av styrelsen beräknats ungefärligen efter den i herr statsrådets skrivelse angivna prisstegringsindex.

Nettobehållningen för innevarande år kan alltså nu beräknas till 15,000,000 kronor mot i december månad förlidet år antagna 17,000,000 kronor. I denna behållning hava icke medräknats de belopp om tillsammans cirka 3,000,000 kronor skogsförsäljningsmedel, med vilkas erläggande Kungl. Maj:t lämnat vederbörande köpare

anstånd till innevarande år. Men å andra sidan torde det kunna förväntas, att framställningar om dylikt uppskov komma att i motsvarande utsträckning göras jämväl under detta år.

Den förnyade beräkningen av domänfondens nettobehållning för år 1921 giver sålunda följande resultat:

inkomster från statens skogsdomäner	46,000,000
» » » jordbruksdomäner	2,000,000
Säger	48,000,000
avgå utgifter	33,000,000
då nettobehållningen bliver	15,000,000

I fråga om inkomsterna för år 1922 beräknades dessa i styrelsens förutnämnda underdåniga skrivelse den 10 december 1920 sålunda:

inkomster från statens skogsdomäner	57,000,000
» » » jordbruksdomäner	2,000,000
Säger	59,000,000
Enär utgifterna upptogos till	38,000,000
beräknades behållningen komma att uppgå till	21,000,000

Läget på trävarumarknaden har emellertid efter denna tidpunkt avsevärt försämrats och är för närvarande så oklart, att en något så när tillförlitlig beräkning av sagda inkomster nu icke kan göras. Man torde nämligen med ganska stor visshet kunna förutse, att försäljningarna å instundande höstauktioner, av vilka de under år 1922 inflytande skogsmedlen äro till stor del beroende, komma att giva ett betydligt sämre resultat än förliden höst, liksom ock att övriga virkesförsäljningar skola på grund av nedgående priser giva ett minskat utbyte. Härtill kommer, att all kolning i Norrland måste på grund av järnmarknadens tryckta läge inställas. Förslagsvis beräknar styrelsen, att de för innevarande år till 46,000,000 kronor beräknade skogsförsäljningsmedlen komma att härigenom minskas med 13,000,000 kronor, vid vilket förhållande 1922 års bruttoinkomst från statens skogsdomäner skulle kunna beräknas till 33,000,000 kronor. Med tillägg av de till 2,000,000 kronor beräknade inkomsterna från statens jordbruksdomäner skulle den sammanlagda inkomstsumman alltså uppgå till 35,000,000 kronor.

Utgifterna för år 1922 torde å andra sidan kunna begränsas till 24,000,000 kronor, vartill likväl såsom ny uppgift måste läggas kommunalskatt för de gamla kronoparkerna. Storleken av dessa skattebelopp kan för närvarande icke beräknas, men upptagas desamma förslagsvis till 2,000,000 kronor. Den sammanlagda utgiftssumman skulle alltså belöpa sig till 26,000,000 kronor.

Beräkningen av nettobehållningen för år 1922 giver sålunda följande resultat:

inkomster från statens skogsdomäner	33,000,000
» » » jordbruksdomäner	2,000,000
Säger	35,000,000
avgå utgifter	26,000,000
då nettobehållningen bliver	9,000,000

Stockholm den 12 maj 1921.

KARL FREDENBERG.

Bilaga 8.

Inkomstberäkning rörande stämpelmedlen.

V. P. M.

I riksstaten beräknad inkomst av stämpelmedlen och verkliga inkomsten därav under åren 1917—1920 framgå av nedanstående tablå.

År	I riksstaten beräknat belopp.	Verkligen influtna stämpelmedel.
1917	18.6 miljoner	52.65 miljoner
1918	26.5 »	74.03 »
1919	40.0 »	66.9 »
1920	52.0 »	69.25 »

För samtliga ovan upptagna år har således den verkliga inkomsten väsentligt överstigit den i riksstaten beräknade.

Stämpelmedlen äro i riksstaten upptagna för år 1921 till 55.0 miljoner och 1922 till 50.3 miljoner.

Vad stämpelintäkterna för de fyra första månaderna år 1921 beträffar hava dessa, enligt postverkets räkenskaper, belöpt sig till

för januari	6,680,080 kronor	
» februari	5,040,367 »	
» mars	5,046,984 »	
» april	5,679,678 »	22,447,109 kronor.

Beloppen för motsvarande månader år 1920 hava, likaledes enligt postverkets räkenskaper, utgjort:

för januari	8,708,875 kronor	
» februari	5,370,372 »	
» mars	5,982,466 »	
» april	7,164,020 »	27,225,733 kronor.

Stämpelmedlen visa således en minskning under första tredjedelen av år 1921 av ..... 4,778,624 kronor.

Om man antager, att stämpelmedlen skulle uppgå till lika stora belopp under vart och ett av årets tertial, skulle årssumman för år 1921 belöpa sig till 67,341,327 kronor. Jämför man emellertid från år 1915, då postverket övertog stämpelväsendets handhavande, influtna stämpelmedel under de fyra första månaderna av varje år med vad som i stämpelmedel inkommit under andra och tredje tredjedelen av samma år, visar det sig, att till och med år 1917 stämpelintäkterna varit högre under de två senare tertialen än under det första, att under år 1918 intäkterna under andra tertialet varit mindre och under tredje tertialet större än under det

första, samt att från och med år 1919, då en omsvängning ägde rum, stämpeluppbörden varit störst under första tertialet. Minskningen under påföljande fyramånadersperioder i förhållande till årets första tertial har, uttryckt i procent, utgjort:

andra tertialet	1919	29.2	procent
tredje »	»	24.0	»
andra »	1920	20.5	»
tredje »	»	26.0	»

Under antagande att stämpelinkomsterna under återstoden av innevarande år skulle ställa sig proportionsvis lika som under år 1920, skulle man vid kalkylerandet av beloppet utav stämpelmedlen för hela innevarande år erhålla följande siffror:

influtna stämpelmedel under första tertialet	22,447,109	kronor
beräknade » » andra » , ...		
minskning 20.5 procent å 22,447,109 kronor	17,845,452	»
beräknade stämpelmedel under tredje tertialet,		
minskning 26.0 procent å 22,447,109 kronor	16,610,861	»
Summa	56,903,422	kronor,

eller avrundat 57,000,000 kronor.

Erfarenheterna från föregående år i fråga om de verkliga stämpelintäkternas förhållande till de i riksstaten beräknade kunde möjligen giva anledning att räkna med något större siffra än 57,000,000 kronor. På grund av den rådande ekonomiska depressionen synes detta dock knappast vara tillrådligt.

Vad särskilt beträffar de i stämpelmedlen ingående belopp, som hänföra sig till stämpel å aktiebrev m. m., hava följande upplysningar ansetts böra lämnas.

Ifrågavarande belopp hava utgjort:

år 1916	3,417,172	kronor
» 1917	10,975,475	»
» 1918	15,816,891	»
» 1919	10,284,426	»
» 1920	9,140,542	»

Fördelningen på kvartal av beloppet för år 1920 ställer sig sålunda:

1:a kvartalet	cirka	3,106,000	kronor
2:a »	»	2,040,000	»
3:e »	»	1,708,000	»
4:e »	»	2,284,000	»

Under år 1921 hava de nu ifrågavarande inkomsterna belöpt sig till:

för 1:a kvartalet	cirka	1,561,000	kronor	
» april månad	»	574,000	»	och
» tiden 1—12 maj endast	»	60,000	»	

De influtna medlen för stämpelbeläggning av aktiebrev m. m. visa således en stark nedgång i förhållande till föregående år, och på grund av den rådande

ekonomiska depressionen kan något uppsving under återstoden av året knappast vara att förmoda. Emellertid visa de ovan angivna siffrorna, att den ifrågavarande delen av stämpelinkomsterna redan under den gångna delen av året väsentligt överstigit det belopp av 1,500,000 kronor, som statskontoret upptagit uti sin inkomstberäkning för hela året.

Vad beträffar stämpelmedlen för år 1922 skulle man, under antagande att man icke behövde räkna med större depression än under år 1921, möjligen kunna höja det i riksstaten för år 1922 upptagna beloppet, 50,300,000 kronor, till samma belopp, som, enligt vad ovan sagts, numera ansetts kunna beräknas inflyta under år 1921, eller 57,000,000 kronor. Försiktigheten lärer emellertid få anses bjuda att icke upptaga så högt belopp. Vilken summa man skall kunna räkna med är givetvis mycket vanskligt att avgöra. Såvitt emellertid nu kan bedömas, torde åtskilliga skäl tala för att ett belopp av 54,000,000 kronor skall komma verkligheten så nära som det över huvud taget, med ledning av nuvarande förhållanden, må vara möjligt att förutse.

Stockholm den 14 maj 1921.

JULIUS JUHLIN.

Bilaga 9.

Till statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet, Stockholm.

Beräkning rörande statsverkets inkomst av tobakshanteringen år 1922.

Den 19 november 1920 inlämnade aktiebolaget svenska tobaksmonopolet till kungl. statskontorets riksbokslutbyrå en beräkning rörande de belopp tobaksmonopolet kunde antagas komma att inleverera till statskontoret under år 1922, och uppskattades dessa belopp då till:

tobaksskatt	kronor	30,000,000
utdelning	»	7,685,000
Summa	kronor	37,685,000

Denna uppskattning var grundad därpå, att man vid den tidpunkten ansåg sig ej böra beräkna högre omsättningsbelopp för tobaksvaror under år 1922 än för år 1918. Uppskattning av förhållanden, som till den grad är beroende på rådande konjunkturer: allmänhetens köpkraft och köpvilja, tobaksvarornas utförsäljningspris, försäljningsrabatter etc., är under alla förhållanden svår och i synnerhet då det gäller att bedöma förhållanden, som ligga två år framåt i tiden. De nu förekommande snabba konjunkturväxlingarna öka givetvis svårigheterna.

Under tobaksmonopolets hittillsvarande verksamhet inträffade högsta månatliga omsättningsbeloppen under sommarmånaderna 1920. Mot hösten sjönk omsättningen i samband med arbetslösheten. Som tobaksmonopolet vid en nu företagen uppskattning även kunnat bygga på erfarenhet rörande förändringen i omsättningen under de senast sex förflutna månaderna och omsättningen, som härvid visserligen undergått avsevärd minskning, likväl ej nedgått i fullt så stor utsträckning, som vid den i november 1920 verkställda uppskattningen kunde befaras, torde det kunna vara berättigat att nu hava en något mera optimistisk syn på läget och beräkna skatteinkomsterna på tobaksvaror för 1922 till 35,000,000 kronor i stället för 30,000,000 kronor. Vidare torde man kunna beräkna utdelningen å statens stamaktier för verksamhetsåret 1921 till samma belopp som för år 1920 eller till 8,990,000 kronor.

Statsverkets inkomst från tobaksmonopolet under 1922 torde följaktligen, ehuru med viss tvekan, kunna uppskattas till:

tobaksskatt	kronor	35,000,000
utdelning	»	8,990,000
eller i runt tal	kronor	44,000,000

Därtill kommer, att staten har en inkomst å tobak i form av tull å oarbetad och arbetad tobak, som torde komma att för år 1922 uppgå till närmare 8,000,000 kronor.

Stockholm den 28 maj 1921.

AKTIEBOLAGET SVENSKA TOBAKSMONOPOLET.

Per Nordenfelt.

Bilaga 10.

V. P. M.

angående den för 1921 och 1922 beräknade sockerskatten.

Beträffande sockerskatten för 1921, som enligt kontrollstyrelsens P. M. den 26 november 1920 beräknats till 27,700,000 kronor, är att märka att den skatt, som debiterats under första kvartalet 1921, uppgår till 3,200,000 kronor mot 6,400,000 kronor under samma tid 1920 och 3,400,000 kronor 1919.

De kvantiteter socker, som utlämnats under samma kvartal, utgjorde

1919 21.6 miljoner kilogram raffinad
1920 40.7 » » »
1921 20.8 » » »

Denna tillbakagång i konsumtionen torde väl närmast få tillskrivas den rådande ekonomiska depressionen. För de *fyra* första månaderna utgjorde konsumtionen

1919 30.8 miljoner kilogram raffinad
1920 58.3 » » »
1921 31.3 » » »

Konsumtionen under de 4 första månaderna år 1921 är således fortfarande ungefär densamma som 1919, varför man, om de ekonomiska förhållandena ej ytterligare försämras, bör kunna antaga, att konsumtionen 1921 blir ungefär densamma som 1919, då den uppgick till 153 miljoner kilogram raffinad. På grund av under 1919 vidtagna nedsättningar i skatten belöpte sig denna för året till endast 19 miljoner kronor. Hade inga skattenedsättningar ägt rum, skulle skatten för året hava uppgått till 24 miljoner kronor; rubbas ej skattesatserna under innevarande år, bör man således för 1921 kunna beräkna 24 miljoner kronor.

För 1922 kan tillgången av socker beräknas bliva riklig. För kommande kampanj äro tillsammans anmälda 47,578 hektar mot 35,500 hektar under tillverkningsåret 1919—1920.

Utbytet av råsocker, beräknat som 1:a produkt, uppgick till

4 ton per hektar 1919—1920
4.09 » » » 1918—1919
4.01 » » » 1917—1918.

På grund härav kan man ju för kommande kampanj räkna med ett utbyte av 4 ton per hektar eller 190,312,000 kilogram råsocker eller jämt så mycket som utlämnades till fritt bruk från sockerfabrikerna under 1920. Utlämningen till fritt bruk 1920 uppgick till 171,598,000 kilogram raffinad, motsvarande 190,664,000 kilogram råsocker. Skatten för samma år belöpte sig till 26,974,000 kronor. Då skattelindringen för Mellersta Sveriges aktiebolag upphör med 1921, skulle, om konsumtionen 1922 stiger till samma höjd som 1920, skatten för 1922 bliva 16 × 171,598,000 = 27,455,000 kronor.

En del av det socker, som produceras under instundande kampanj, kommer visserligen att konsumeras under november och december 1921, men detta kompenseras av det socker, som erhålles under nästa kampanj (1922) och kommer i marknaden under november och december 1922. För 1922 bör man sålunda hava att räkna med ovannämnda 171,598,000 kilogram inhemskt socker för täckande av konsumtionen samma år. Blir det någon lättnad i den ekonomiska depressionen finnes anledning antaga att det kommer att förbrukas och kan skatten under dessa förutsättningar beräknas till 27 miljoner kronor för 1922.

Stockholm den 13 maj 1921.

FREDRIK ZETHELIUS.

Bilaga 11.

V. P. M.

angående beräkning av rusdrycksmedlen.

Då kontrollstyrelsen i slutet av november månad 1920 uppgjorde beräkningarna beträffande inkomsterna av rusdrycksmedlen under år 1922, hade den ekonomiska depression, som nu råder, ännu icke på något mera påfallande sätt framträtt. Numera föreligga sådana erfarenheter beträffande denna depressions verkan i fråga om rusdrycksförsäljningen, att man säkrare kan bedöma, huruledes den kommer att påverka det finansiella resultatet av sagda försäljning.

I jämförelse med försäljningen under första kvartalet av år 1920 — försäljningen under detta kvartal kan måhända anses hög, enär under detta kvartal för första gången på flera år fri försäljning rådde — utvisar försäljningen under första kvartalet av år 1921 en nedgång av 10 procent i fråga om utminuteringen och 30 procent i fråga om utskänkningen. Depressionen har sålunda haft större inverkan beträffande det senare slaget av rörelse. Detta torde i finansiellt hänseende innebära *dels* att bolagens vinst av detta slags rörelse kommer att minskas, *dels* att utskänkningsskatten kommer att proportionsvis kraftigare nedgå, *dels ock* att, då försäljningen utskänkningsvis proportionsvis omfattar flera finare och därmed dyrare varuslag än utminuteringen, försäljningen av de mera vinstgivande varorna kommer att proportionsvis starkare minskas än försäljningen av mindre vinstgivande varor. Detta sistnämnda förhållande kommer att vara av betydelse för omsättningsskatten, vilken, som bekant, utgår efter varornas värde. I fråga om utminuteringen torde även förmärkas den inverkan av krisen, att en övergång från dyrare till billigare varor äger rum, vilket i sin tur påverkar resultatet av omsättningsskattens beräknande.

Brännvinstillverkningsskatten röner mindre inflytande av krisen. I 1921 års riksstat har den beräknats till 15,000,000 kronor och i 1922 års riksstatsförslag till 16,500,000 kronor. Under år 1920 inflöt den med i runt tal 17,700,000 kronor. Man synes vara på den säkra sidan, om man beräknar sagda skatt till 17,000,000 kronor under såväl 1921 som 1922.

Maltskatten torde under åren 1921 och 1922 giva en inkomst av 4,400,000 kronor.

Rusdrycksförsäljningsmedlen, som innevarande år givit 37,363,613 kronor, kan, lika med vad kontrollstyrelsen tidigare föreslagit, beräknas för år 1922 giva en inkomst av 30,000,000 kronor. Sagda beräkning giver i förhållande till 1920 års vinstresultat en tämligen stor säkerhetsmarginal.

Omsättnings- och utskänkningsskatten torde däremot icke komma att giva vad som i riksstatsförslaget beräknats. För såväl 1921 som 1922 har den beräknats till 41,000,000 kronor. Under de tre första månaderna av innevarande år har den inbetalts med i runt tal 8,900,000 kronor. Under förutsättning att under de följande

kvartalen inbetalades lika mycket, skulle skatten under året giva en inkomst av 35,600,000 kronor. Emellertid torde man för att vara på den säkra sidan få räkna med en något lägre avkastning. Därest icke den nu rådande depressionen skulle komma att mera avsevärt skärpas, anser styrelsen, att man bör kunna räkna med en säker inkomst av 32,000,000 kronor under innevarande år. Under förutsättning att förhållandena icke alltför mycket förändras, torde man för år 1922 hava att påräkna en lika stor avkastning av skatten.

Stockholm den 14 maj 1921.

FREDRIK ZETHELIUS.

Avskrift.

Skattetitel	1920	1921	1922
Brännvinstillverkningsskatten:			
beräknad i riksstat	8,000,000	15,000,000	16,500,000
influten med	17,717,536	—	—
efter omräkning beräknad	—	17,000,000	17,000,000
Maltskatten:			
beräknad i riksstat	1,800,000	6,000,000	4,400,000
influten med	4,353,222	—	—
efter omräkning beräknad	—	4,400,000	4,400,000
Rusdrycksförsäljningsmedlen:			
beräknade i riksstat	12,000,000	20,000,000	30,000,000
influtna med	28,942,701	37,363,613	—
efter omräkning beräknade	—	—	30,000,000
Omsättnings- och utskänkningsskatten:			
beräknad i riksstat	[1]) 20,000,000	41,000,000	41,000,000
influten med	[2]) 21,003,451	—	—
efter omräkning beräknad	—	32,000,000	32,000,000

[1]) Halva året.

[2]) Avser vad som influtit, icke vad som till statsverket inbetalts under 1920.

Bilaga 12.

Beräkning rörande inkomst- oeh förmögenhetsskattens avkastning.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

I anledning av herr statsrådets anhållan om ekonomiska rådets uttalande rörande inkomst- och förmögenhetsskattens sannolika avkastning under år 1922, får rådet anföra följande:

I likhet med vad dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet anfört till statsrådsprotokollet den 7 sistlidne januari vid behandling av frågan om finansplanen, har rådet ansett riktigast att till grund för ifrågavarande beräkningar lägga senast tillgängliga skattetaxering, nämligen taxeringen för år 1920, vilken baserar sig på inkomst- och förmögenhetsläget under år 1919, samt att därefter vidtaga den reduktion, som den ekonomiska depressionen och andra förhållanden kunna anses påkalla. Med anläggande av detta betraktelsesätt har inom rådet i ämnet utarbetats bifogade, den 14 sistlidne april dagtecknade promemoria.

Den jämförelse mellan 1921 års och 1919 års inkomst- och förmögenhetsförhållanden, som måst anställas för en uppskattning enligt denna metod av 1922 års inkomst- och förmögenhetsskatt, innehåller givetvis osäkerhetsmoment, som göra varje siffermässig precisering vansklig, särskilt då man för denna jämförelse har vägledning av endast några månaders erfarenhet av konjunkturutvecklingen under år 1921. Under framhållande härav och i anslutning till ovannämnda promemoria anser rådet, att den sannolika intäkten av 1922 års inkomst- och förmögenhetsskatt, bör kunna uppskattas till i runt tal 185 miljoner kronor.

Vid handläggningen av detta ärende närvoro herrar Kinander, Moll, Cassel, Kvarnzelius, Röing, Thorsson, Wallenberg och Vennersten.

Stockholm den 30 maj 1921.

På ekonomiska rådets vägnar:

EMIL KINANDER.

Einar Huss.

V. P. M.

Försök till uppskattning av inkomst- och förmögenhetsskattens sannolika avkastning för år 1922.

Bestämmande för denna avkastning är enskildas och aktiebolags (inklusive solidariska bankbolags) inkomst under 1921.

A. Enskildas inkomst 1921. För bedömande av vad denna inkomst kommer att uppgå till är det nyttigt att överskåda utvecklingen sedan krigets början med särskild hänsyn till olika inkomstarter. Material härtill ger generalsamman-

draget över bevillningen. De där upptagna inkomstsiffrorna hänföras i nedanstående tabell till föregående år, som ju är det år, under vilket den taxerade inkomsten förvärvats. Siffrorna ha också återgivits omräknade i procent av 1913 års siffror, varigenom indextal erhållits, som bättre åskådliggöra utvecklingen. Slutligen ha dessa indextal reducerats till oförändrat penningvärde, vilket skett därigenom att siffrorna för varje år dividerats med årets genomsnittliga indextal för sedelcirkulationen (enligt professor Cassels beräkningar, se »Sociala meddelanden»). Det bör härvid anmärkas, att cirkulationsindex visserligen ger en riktig karaktäristik av det allmänna penningvärdets förändringar, men icke är ett uttryck för levnadskostnadernas stegring. Till klargörande härav ha i sista kolumnen årsgenomsnitten för socialstyrelsens levnadskostnadsindex upptagits.

	Inkomst av arbete		Inkomst av rörelse		Relativ sedelcirkulation	Inkomst av arbete, om korrigering göres för penningvärdets fall (1913 = 100)	Inkomst av rörelse, om korrigering göres för penningvärdets fall (1913 = 100)	Socialstyrelsens levnadskostnadsindex
	absolut	indextal	absolut	indextal				
	miljoner kronor		miljoner kronor					
1913	1,065	100	600	100	100	100	100	·
1914	1,095	102.7	587	97.8	·	·	·	100
1915	1,209	113.4	952	158.7	132.2	85.8	120.0	·
1916	1,453	136.3	1,618	269.7	154.9	88.0	174.1	·
1917	1,881	176.4	1,807	301.2	207.3	85.1	145.3	159
1918	2,733	260.1	1,906	317.7	298.0	87.3	106.6	214
1919	3,825	358.8	1,881	313.5	323.7	110.8	96.8	262

Det framgår av tabellen att inflationen under de första åren medfört en stark stegring av inkomst av rörelse. Det till oförändrat penningvärde reducerade indextalet för denna inkomst når redan 1916 ett maximum av 174.1. Sedermera inträder en lika stark nedgång, så att indextalet för 1919 till och med ligger under det för 1913. Motsvarande indextal för inkomst av arbete visar däremot under krigsåren en nedgång, för att först 1919 stiga ungefär 11 procent över utgångsnivån. Förklaringen till dessa rörelser är tydlig nog. Inflationen medför till en början mycket stora företagarvinster och en viss nedsättning av de avlönades realinkomst. Sedermera försvinna de extraordinära vinsterna, medan lönerna stiga upp i nivå med inflationen eller t. o. m. därutöver. En deflation måste i analogi härmed närmast medföra stora förluster för företagarna och först småningom en sänkning av löneinkomsterna.

Man torde härav kunna draga den allmänna slutsatsen, att inkomsten av rörelse under nu påbörjade deflationsperiod kommer att visa en mycket stark tillbakagång, medan inkomst av arbete till en början knappast kommer att sänkas i förhållande till 1919 års siffra i annan mån än arbetslösheten föranleder.

Under 1920 har arbetsinkomsten efter all sannolikhet stigit rätt betydligt även över 1919 års höga siffra. Härpå tyder bland annat den omständigheten, att statens dyrtidstillägg efter approximativa beräkningar uppgått till 225.7 miljoner kronor 1919, men till 331.1 miljoner kronor 1920, vilket innebär en ökning av dyrtidstilläggen med ungefär 50 procent.

I förhållande till 1920 kommer 1921 otvivelaktigt att medföra nedsättning av arbetslönerna. Men man kan antaga, att den samlade arbetsinkomsten för 1921 ändå skulle bli densamma som för 1919, så framt icke arbetslösheten, respektive inskränkningen av arbetstiden spelade in. Då vissa industrier redan måste läggas ned, och stora grenar av industrien måste inskränka sin drift till omkring hälften, men å andra sidan en mängd arbete både i enskild och allmän tjänst blir oförändrad, torde den av arbetslösheten föranledda nedsättningen av arbetsinkomsten i jämförelse med 1919 kanske närmast kunna sättas till 20 procent.

Inkomsten av arbete skulle då för 1921 bli *3,060 miljoner kronor.*

Inkomst av kapital utgör enligt generalsammandraget:

1917	145	miljoner kronor
1918	193	» »
1919	504	» »

Stegringen för 1919 beror i huvudsak på att utdelning å aktier nu taxerats som inkomst av kapital. Tänker man sig att den egentliga inkomsten av kapital stigit lika mycket från 1918 till 1919 som från 1917 till 1918 alltså med 48 miljoner kronor, så skulle man ha en inkomst av kapital (i den gamla meningen) för 1919 av 241 miljoner kronor och alltså en utdelning å aktier av 263 miljoner kronor. Den förstnämnda inkomsten torde kunna antas bli oförändrad för 1921. Utdelningen å aktier kommer däremot med säkerhet att nedgå, låt oss säga till 60 procent av vad den var 1919, alltså till 158 miljoner kronor. *Den sammanlagda inkomsten av kapital* för 1921 skulle då bli 399 miljoner kronor eller i runt tal *400 miljoner kronor.*

Inkomst av rörelse för 1919 utgör enligt bevillningstaxeringen 1,881 miljoner kronor. Om härifrån drages aktiebolagens inkomst enligt inkomstskattetaxeringen 1,120 miljoner kronor, så återstå för enskildas inkomst av rörelse ett belopp av 760 miljoner kronor. (Denna beräkningsmetod är naturligtvis ej riktig, men det fel som begås torde knappast väsentligt inverka på slutresultatet av föreliggande beräkning). *Inkomst av rörelse* måste emellertid under 1921 komma att beskäras mycket kraftigt. Det skall här förutsättas att den nedgår till 40 procent av vad den var 1919 alltså till 304 miljoner kronor eller i runt tal *300 miljoner kronor.*

Sammanfattning:	Inkomst av arbete	3,060	miljoner kronor
	» » kapital	400	» »
	» » rörelse	300	» »
	Summa enskild inkomst	*3,760*	*miljoner kronor.*

Samma inkomst uppgick enligt ovan angiven beräkningsgrund för 1919 till *5,090 miljoner kronor.* Nedsättningen i denna inkomst skulle alltså belöpa sig till 26 procent.

Räknar man nu med samma nedsättning i inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning, så skulle den komma att nedgå från 163.8 miljoner kronor till 121.0 miljoner kronor. Emellertid måste avkastningen av en progressiv skatt nedgå mera än den inkomst den vilar på. Därför måste ytterligare en reduktion göras, förslagsvis med 10 procent. Skatten skulle då uppgå till 109 miljoner kronor. Därvid är räknat med en utdebitering efter ett grundtal av 155. Detta grundtal skall nu höjas till 175. *Inkomst- och förmögenhetsskatten av enskilda* skulle då för 1922 ge en avkastning av *123 miljoner kronor.*

I fråga om *aktiebolagens A-skatt* torde en nedsättning i jämförelse med 1920 med 60 procent vara att räkna med. Tar man även här höjningen i grundtalet i betraktande, så kommer man (se statsverkspropositionen, inkomsterna sid. 33) till ett skattebelopp av *62.4 miljoner kronor.* (I statsverkspropositionen räknades med en nedsättning av 40 procent, men numera föreliggande fakta ge vid handen, att nedsättningen sannolikt måste bli avsevärt större.)

I fråga om bolagens B-skatt torde däremot statsverkspropositionens uppskattning kunna bibehållas och skatten alltså upptagas till *7.4 miljoner kronor.*

Sammanfattning av inkomst- och förmögenhetsskattens beräknade avkastning för år 1922.

Enskilda	123	miljoner	kronor
Bolagens A-skatt	62.4	»	»
Bolagens B-skatt	7.4	»	»
Summa	*192.8*	*miljoner*	*kronor.*

Avgår för restantier 5 procent eller 9.6 miljoner kronor.

Återstår influtet skattebelopp: 183.2 miljoner kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till *185 miljoner kronor.*

En på ekonomiska rådets uppdrag företagen beräkning av enskildas inkomstskatt efter i huvudsak samma grunder, som här angivits, men med noggrannare aktgivande på enskildheterna, har lett till det resultat, att skatten av enskilda skulle uppgå till 121.3 miljoner kronor i stället för såsom här angivits 123 miljoner kronor. Skillnaden är obetydlig och ligger i varje fall innanför felgränserna vid dylika beräkningar.

Stockholm den 14 april 1921.

Bilaga 13.

Skrivelse från aktiebolaget Vin- & spritcentralen.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Sedan styrelsen för aktiebolaget Vin- & spritcentralen i sin förvaltningsberättelse för år 1920 föreslagit, att av de år 1921 disponibla medel ett belopp av 5 miljoner kronor skola inlevereras till statsverket, därest före ordinarie bolagsstämman icke sådana omständigheter förekomme, som syntes böra föranleda ökad fondering av vinstmedlen, har herr statsrådet under hand framställt förfrågan, huru stort belopp, som under år 1922 kunde påräknas för motsvarande inleverans och huruvida icke denna summa kunde höjas till 10 miljoner kronor.

Med anledning härav tillåter sig bolagets styrelse vördsamt anföra följande.

Det måste givetvis under alla omständigheter vara synnerligen vanskligt att, innan ens halva verksamhetsåret gått till ända, med någon större grad av tillförlitlighet uttala sig om det blivande årsresultatet av ett företags rörelse. Denna svårighet blir i detta fall så mycket större som vårt bolags verksamhet är i avsevärd mån avhängig av åtskilliga förhållanden, rörande vilka ovisshet ännu råder.

I detta hänseende tillåta vi oss till en början framhålla, att, därest väckt förslag om genomförande under viss del av året av tillfälligt rusdrycksförbud skulle föranleda sådan åtgärd, vinsten av bolagets rörelse för år 1921 givetvis komme att kännbart påverkas och så gott som omöjliggöra varje beräkning av avkastningens storlek och därpå baserade utfästelser om inleverans av visst belopp till statsverket.

Vidare ha vid innevarande års riksdag i båda kamrarna väckts motioner, syftande till en utredning av rusdryckspartihandelns organisation, varvid närmast borde »tagas sikte på en anordning med fri näringsutövning». Motionerna ha ännu icke varit föremål för riksdagens behandling, och det är sålunda ännu ovisst, vilken ställning riksdagen kommer att intaga till desamma. Vi torde ej behöva särskilt framhålla, att, därest den ifrågasatta utredningen komme till stånd på grundval av det av motionärerna angivna programmet och sålunda den möjligheten ånyo förelåge, att en återgång i en eller annan form till tidigare förhållanden kunde genomföras, vårt bolags ställning i avsevärd grad komme att förlora i styrka. En konsekvens härav bleve, att vi måste tillse, att inga åtgärder underlätes, som kunde vara ägnade att konsolidera bolaget till skydd för ägarne av bolagets aktiekapital, vilket som bekant helt tillskjutits av enskilda medel. Den relativt mycket korta tid, under vilken bolaget hittills varit i verksamhet, och de synnerligen betydande utgifter, det måst ikläda sig för bl. a. inlösen av andra företag samt för rörelsens organisation i syfte att omfatta landets hela tillverkning av och handel med spritdrycker och vin, har, då bolagets prispolitik, i full överensstämmelse med den statliga kontrollmyndighetens syften, hittills alltid strävat att tillhandahålla de salubjudna varorna till lägsta möjliga pris, ännu icke möjliggjort en så stark konsolidering, att aktieägarnas eller vår tjänstemanna- och arbetarepersonals ställning kan anses vara fullt tryggad inför alla eventualiteter av nu angivna och därmed jäm-

förlig art. Vi äro därför skyldiga att taga hänsyn till dessa förhållanden vid bedömande av spörsmål av här ifrågavarande slag.

Jämväl vilja vi ej underlåta framhålla, att en viss försiktighet överhuvud måste iakttagas ifråga om dispositionen av vinstmedlen, så länge bolagets egna kapital ännu icke är av den storlek, som torde vara erforderlig med hänsyn till den mycket betydande omfattning rörelsen efter hand erhållit. Emedan utsikterna att genom nyteckning av kapital med den för våra aktier föreskrivna relativt låga maximiräntan under nuvarande förhållanden måste betecknas såsom synnerligen ringa, vore den lämpligaste vägen för det egna kapitalets ökande helt visst att till reservfonden avsätta möjligast stor del av tillgängliga vinstmedel. Enär bolaget vidare på grund av rörelsens art verkställer flertalet av sina likvider kontant och måste binda en väsentlig del av sina tillgångar i varulager, vilket senare emellertid icke lämpligen kan tjäna såsom underlag för större permanenta krediter, måste företaget sträva efter att söka ordna sin verksamhet så, att den anlitade krediten i möjligaste mån begränsas. I nuvarande läge torde emellertid svårigheter komma att möta för kontant inleverans av de betydande belopp, om vilka för statsverkets räkning nu är fråga, utan att bolagets kreditförbindelser därigenom ökas och dess allmänna balansställning sålunda försämras. En väsentlig lättnad skulle i detta avseende vinnas, därest statsverket i en eller annan form kunde tänkas vara villigt att låta leveransmedlen under någon tid innestå hos bolaget. Sedan den situation inträtt, att det egna kapitalet ernått erforderlig storlek och likviditeten blivit tillfredsställande, komme helt naturligt olägenheter av nu antydda art att försvinna och inga svårigheter att möta för kontant inleverans av hela den del av den disponibla vinsten, som överstege aktieägarnas utdelning.

Ehuru bolaget sålunda hittills aldrig fattat sin uppgift såsom avseende att i främsta rummet vara en inkomstkälla för staten, vilja vi emellertid, icke minst med hänsyn till nu rådande statsfinansiella läge, söka i vad på oss ankommer i möjligaste mån förverkliga det av herr statsrådet uttalade önskemålet. Därest därför riksdagen med anledning av ovan åberopade motioner beslutar utredning i sådan riktning, som icke innebure något rubbande av de nuvarande grunderna för vår organisation och verksamhet samt vidare full trygghet beredes oss för att vi tillsvidare och i varje fall under den tid utredningen påginge kunde utöva vår rörelse under samma förutsättningar som för närvarande med avseende på omfattning och gestaltning i övrigt samt under hänsynstagande till behovet av erforderlig rörelsefrihet för ernående av ett ur statsverkets synpunkt tillfredsställande vinstresultat, vilja vi icke undandraga oss att för vår del medverka till, att såväl den föreslagna inleveransen av 5 miljoner kronor av 1920 års vinst må komma till stånd som ock att det av herr statsrådet ifrågasatta beloppet av 10 miljoner kronor må kunna levereras såsom statens andel av bolagets vinst för år 1921.

Av det föregående framgår emellertid, att vi härvid dessutom förutsatt, att sådana nu oförutsebara omständigheter, som kunna väsentligt påverka bolagets omsättning eller tillverkning, icke må inträffa.

Tillika vilja vi slutligen påpeka, att den avsikt vi hyst att kunna under återstående delen av året verkställa ytterligare prisnedsättningar å av oss saluförda varor näppeligen torde låta sig förenas med vår önskan att tillmötesgå herr statsrådets anhållan, utan att det av sådan orsak kan befinnas erforderligt att begränsa

omfattningen av dylika åtgärder samt måhända för ett eller annat varuslag ifrågasätta någon mindre prisjämkning uppåt.

Enär bolagets stamaktieägare enligt den för bolaget gällande ordningen äga att träffa slutligt avgörande rörande disponibla vinstmedels fördelning, har styrelsen ansett nödigt, att herr statsrådet finge kännedom jämväl om stamaktieägarnas mening och har därför delgivit dem förslaget till förestående yttrande. Med anledning därav har stamaktieägarne till oss avlåtit den skrivelse, som här bifogas.

Stockholm den 28 maj 1921.

Å styrelsens för
aktiebolaget Vin- & spritcentralens vägnar:
F. BERGENHOLTZ.

M. Marcus.

Till styrelsen för aktiebolaget Vin- & spritcentralen.

Undertecknade stamaktieägare i aktiebolaget Vin- & spritcentralen, som tagit del av styrelsens denna dag till statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet avlåtna skrivelse med anledning av dennes förfrågan, huruvida, sedan styrelsen föreslagit, att av de år 1921 disponibla vinstmedel 5 miljoner kronor skola inlevereras till statsverket, under år 1922 ett belopp av 10 miljoner kronor kunde påräknas för motsvarande inleverans, vilja härmed meddela, att vi för vår del ansluta oss till de av styrelsen i nämnda skrivelse gjorda uttalanden, samt att vi äro villiga att under där angivna förutsättningar medverka till, att såväl den föreslagna inleveransen av 5 miljoner kronor av 1920 års vinst må bliva verkställd som ock att det av herr statsrådet ifrågasatta beloppet av 10 miljoner kronor må kunna levereras såsom statens andel av bolagets vinst för år 1921.

Stockholm den 28 maj 1921.

ALLAN CEDERBORG.

M. Billing.	*Ivan Bratt.*	*Helge Bäckström.*
Conrad Carleson.	*G. Lagerbjelke.*	*C. J. Lund.*
Alfred Peyron.	*O. Rydbeck.*	*John Tjerneld.*

M. Marcus.